

UDKAST

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven, lov om fuldbyrdelse af straf m.v. og lov om ændring af straffeloven (Opfølgning på initiativer i handlingsplanen til imødegåelse af udfordringerne med fangeflugter og delegation af afgørelseskompetence i sager om udgang for personer anbragt i hospital eller institution ved dom)

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1445 af 20. september 2020, som ændret senest ved § 3 i lov nr. 1174 af 8. juni 2021, foretages følgende ændringer:

1. I § 748 a indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Retten kan bestemme, at sigtede deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen. Stk. 1, 2.-4. pkt. finder tilsvarende anvendelse.«

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

2. I § 748 b indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum:

»Retten kan tilsvarende træffe sådan bestemmelse, hvis der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen.«

3. I § 771 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

UDKAST

»Stk. 2. Stk. 1, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse, hvis der efter det om varetægtsarrestantens forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.

4. I § 771 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. Politiet kan modsætte sig, at en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at have tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i en verserende voldelig konflikt med en anden gruppe af personer, og at der inden for den gruppe, som den indsatte skønnes at have tilknytning til, som led i konflikten enten er anvendt skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller er begået brandstiftelse omfattet af straffelovens § 180, modtager besøg af personer med tilknytning til den pågældende gruppe eller en anden tilsvarende gruppe, medmindre ganske særlige grunde gør sig gældende. Stk. 1, 3.-5. pkt. finder tilsvarende anvendelse.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

5. I § 771 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»Stk. 4. Politiet kan forlange, at besøg til en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, skal finde sted under kontrol, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet. Stk. 1, 3.-5. pkt. finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.

6. I § 772, stk. 1, indsættes efter »orden og sikkerhed i varetægtsfængslet«: »samt hvis indholdet giver bestemte grunde til at antage, at varetægtsarrestanten vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen«

7. I § 777, stk. 1, ændres »§ 771, stk. 2« til: »§ 771, stk. 5«.

8. I § 854 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Retten kan bestemme, at tiltalte deltager i retsmøder under hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis der efter det om tiltaltes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen og når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med de pågældende retsmøder.«

Stk. 2-3 bliver herefter stk. 3-4.

UDKAST

9. I § 890, stk. 2, indsættes efter »§ 854«: », stk. 1«

§ 2

I straffuldbyrdelsesloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1333 af 9. december 2019, som ændret senest ved lov nr. 1942 af 15. december 2020, foretages følgende ændringer:

1. I § 65 indsættes som *stk. 5*:

»*Stk. 5.* Justitsministeren fastsætter regler om godkendelse af nye sikringsmidler. Reglerne i stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse ved anvendelsen af disse sikringsmidler.«

2. Efter § 65 indsættes:

»§ 65 a. Håndjern kan anvendes ved den indsatte enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester. Bestemmelsen finder ikke anvendelse ved den indsatte enkeltstående fravær til besøg af nærtstående.

Stk. 2. Kriminalforsorgsområdet kan træffe bestemmelse om, at en indsat i institutionen i en periode på op til 4 uger, kan ilægges håndjern ved ophold uden for cellen, hvis

- 1) den indsatte har optrådt voldeligt over for personalet,
- 2) den indsatte udviser en grov eller oftere gentagen utilladelig adfærd over for personalet, eller
- 3) hvis den indsatte er tilknyttet en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, der aktuelt har begået voldelige overfald mod personalet.

Stk. 3. § 65, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.«

§ 3

I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1650 af 17. november 2020, som ændret senest ved § 1 i lov nr. 1174 af 8. juni 2021, foretages følgende ændringer:

1. Overalt i loven ændres »i hospital for sindslidende« til: »på psykiatrisk afdeling«.

2. Overalt i loven ændres »et hospital for sindslidende« til: »en psykiatrisk afdeling«.

UDKAST

3. I § 73 a, stk. 1, indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum: »Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte regler om, at kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. kan delegeres til overlægen på psykiatriske afdelinger samt til lederen og lederens stedfortræder på boformer, jf. § 108 i lov om social service, der drives af kommuner, regioner og private.

4. I § 73 a, stk. 1, 2. pkt., der bliver 3. pkt. indsættes efter »i den forbindelse«: »endvidere«.

5. I § 74 a, stk. 4, indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum: »Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte regler om, at kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. kan delegeres til lederen eller lederens stedfortræder på sikrede afdelinger på døgninstitutioner for børn og unge, jf. § 66, stk. 1, nr. 7, i lov om social service, der drives af kommuner, regioner eller som selvejende institutioner, som kommunalbestyrelsen eller regionsrådet indgår aftale med.

6. I § 74 a, stk. 4, 2. pkt., der bliver 3. pkt. indsættes efter »i den forbindelse«: »endvidere«.

§ 4

Loven træder i kraft den 1. januar 2022.

§ 5

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men § 2 kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne med de ændringer, som de færøske forhold tilsiger.

UDKAST

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Øgede muligheder for anvendelse af brev- og besøgskontrol over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede

2.1.1. Gældende ret

2.1.2. Justitsministeriets overvejelser

2.1.3. Den foreslåede ordning

2.2. Øgede muligheder for anvendelse af besøgskontrol over for varetægtsfængslede bandemedlemmer

2.2.1. Gældende ret

2.2.2. Justitsministeriets overvejelser

2.2.3. Den foreslåede ordning

2.3. Øgede muligheder for sigtedes og tiltaltes deltagelse i retsmøder ved anvendelse af telekommunikation med billede

2.3.1. Gældende ret

2.3.2. Justitsministeriets overvejelser

2.3.3. Den foreslåede ordning

2.4. Øgede muligheder for anvendelse af håndjern og andre sikringsmidler over for indsatte

2.4.1. Gældende ret

2.4.2. Justitsministeriets overvejelser

2.4.3. Den foreslåede ordning

2.5. Delegation af afgørelseskompetence i sager om udgang for personer anbragt på psykiatrisk afdeling eller i institution ved dom

2.5.1. Gældende ret

2.5.2. Justitsministeriets overvejelser

2.5.3. Den foreslåede ordning

UDKAST

3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
5. Administrative konsekvenser for borgerne
6. Klima- og miljømæssige konsekvenser
7. Forholdet til EU-retten
8. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
9. Sammenfattende skema

1. Indledning

Den 19. november 2019 undveg en indsat fra Psykiatrisygehus Slagelse, hvor den pågældende var varetægtsfængslet i surrogat. Justitsministeren anmodede på den baggrund Rigspolitiet, Rigsadvokaten og Direktoratet for Kriminalforsorgen om i fællesskab at udarbejde en handlingsplan til at imødegå udfordringerne med fangeflugter. Rigspolitiet har koordineret udarbejdelsen af handlingsplanen og har i den forbindelse sørget for inddragelse af relevante myndigheder.

Ved udgangen af 1. kvartal 2021 oversendte Rigspolitiet den samlede handlingsplan til Justitsministeriet. Justitsministeren oversendte ved brev af 25. marts 2021 handlingsplanen til Retsudvalget, jf. REU bilag 263. Handlingsplanen indeholder 10 fælles initiativer fra myndighederne.

Handlingsplanen indeholder bl.a. initiativer om øget brev- og besøgskontrol og ensartede regler for besøg til bandemedlemmer. Derudover indeholder handlingsplanen initiativer om øget brug af videoretsmøder, samt øget brug af håndjern og andre sikringsmidler bl.a. når indsatte skal transporteres.

Formålet med lovforslaget er at implementere de initiativer, der er indeholdt i den myndighedsfælles handlingsplan til imødegåelse af udfordringerne med fangeflugter, som på Justitsministeriets område kræver lovændringer. De øvrige initiativer på Justitsministeriets område vurderes at kunne implementeres inden for gældende lovgivning.

Lovforslaget indeholder forslag til ændringer i retsplejeloven med henblik på at skabe øgede muligheder for anvendelse af brev- og besøgskontrol over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede og over for varetægtsfængslede rocker- og bandemedlemmer.

Lovforslaget indeholder derudover forslag til ændringer i retsplejeloven med henblik på at skabe øgede muligheder for at afholde videoretsmøder, hvis den sigtede/tiltalte vurderes undvigelsestruet.

Lovforslaget indeholder endvidere forslag til ændringer i straffuldbyrdsloven med henblik på at give kriminalforsorgen øgede muligheder for anvendelse af håndjern og at etablere hjemmel til at fasttætte regler, der muliggør anvendelse af yderligere sikringsmidler ud over de allerede anførte i straffuldbyrdsloven.

Lovforslaget har endelig til formål at indføre hjemmel i straffeloven til delegation af afgørelseskompetence i visse sager om udgang m.v. for personer anbragt på psykiatrisk afdeling eller i institution ved dom.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Øgede muligheder for anvendelse af brev- og besøgskontrol over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede

2.1.1. *Gældende ret*

Reglerne om brev- og besøgskontrol fremgår af retsplejelovens §§ 771-772.

Det fremgår af retsplejelovens § 771, stk. 1, at en varetægtsarrestant kan modtage besøg i det omfang, opretholdelsen af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet tillader det. Politiet kan af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol.

Efter retsplejelovens § 772 har en varetægtsarrestant ret til at modtage og afsende breve. Politiet kan gennemse brevene inden modtagelsen eller afsendelsen. Politiet skal snarest muligt udlevere eller sende brevene, medmindre indholdet vil kunne være til skade for efterforskningen eller opretholdelse af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet.

Disse regler gælder tilsvarende ved varetægtsfængsling i surrogat, jf. Østre Landsrets dom af 18. februar 1999 gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1999, s. 933.

Retsplejelovens bestemmelser om varetægtsarrestanters besøg og brevveksling suppleres af en række administrative forskrifter, som findes i bekendtgørelse nr. 107 af 30. januar 2019 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

2.1.2. *Justitsministeriets overvejelser*

Det fremgår af den myndighedsfælles handlingsplan til imødegåelse af udfordringerne med fangeflugter, at flere af de seneste års fangeflugter, herunder undvigelsen fra Vestre Fængsel i august 2018 og undvigelsen fra Psykiatrien Slagelse i november 2019, har været planlagte og er blevet gennemført med bistand fra personer, som ikke var frihedsberøvede.

Det fremgår endvidere, at hverken den undvegne i august 2018 eller den undvegne i november 2019 var underlagt brev- og besøgskontrol. Det skyldtes navnlig, at de undvegne ikke var varetægtsfængslet på baggrund af en indikation om påvirkningsrisiko, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, og at det i litteraturen og til dels i retspraksis er forudsat, at brev- og besøgskontrol normalt alene anvendes, når der foreligger en påvirkningsrisiko, men derimod ikke som følge af mistanke om undvigelsesrisiko.

UDKAST

Der kan i denne forbindelse bl.a. henvises til Vestre Landsrets dom af 31. august 1992 gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1992, s. 905.

Det fremgår af handlingsplanen, at myndighederne har vurderet, at øget anvendelse af brev- og besøgskontrol over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede, kan forbedre politiets mulighed for at afdække og derved forhindre planlagte fangeflugter. Brev- og besøgskontrol over for disse arrestanter kan således hjælpe til at sikre, at arrestanterne ikke unddrager sig forfølgning eller fuldbyrdelse.

Det anbefales derfor i handlingsplanen, at det præciseres i bestemmelserne om brev- og besøgskontrol, jf. retsplejelovens §§ 771 og 772, at brev- og besøgskontrol også kan iværksættes for at forhindre, at varetægtsarrestanten unddrager sig forfølgning eller fuldbyrdelse. Justitsministeriet kan tilslutte sig denne opfattelse.

2.1.3. Den foreslåede ordning

2.1.3.1. Øgede muligheder for anvendelse af besøgskontrol over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruet

Med henblik på at tilvejebringe et sikkert lovgrundlag foreslås det, at besøgskontrol også kan iværksættes for at forhindre, at en varetægtsarrestant unddrager sig forfølgning eller fuldbyrdelse.

Ved vurderingen af varetægtsarrestantens undvigelsesrisiko skal der lægges afgørende vægt på den sigtedes personlige forhold. Der vil efter omstændighederne bl.a. kunne lægges vægt på familiære, erhvervmæssige, økonomiske og bopælsmæssige forhold, hvis stabilitet kan tale imod undvigelsesrisiko.

En varetægtsarrestant vil som udgangspunkt være undvigelsestruet, hvis den pågældende er varetægtsfængslet efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1, og der dermed er bestemte grunde til at antage, at den sigtede vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen. Det er dog ikke et krav for anvendelsen af den foreslåede bestemmelse, at der er varetægtsfængslet efter netop retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1.

Sagens alvor og den mulige strafsanktion kan endvidere indgå i vurderingen af risikoen for, at varetægtsarrestanten vil flygte, men det kan ikke lægges til grund, at varetægtsarrestanten er undvigelsestruet alene under henvisning hertil.

Den foreslåede ændring af retsplejelovens § 771 vil medføre, at besøgskontrol vil kunne anvendes over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede.

Hvis lovforslaget vedtages vil der blive foretaget konsekvensrettelser i bekendtgørelse nr. 107 af 30. januar 2019 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

2.1.3.2. Øgede muligheder for anvendelse af brevkontrol over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruet

Med henblik på at tilvejebringe et sikkert lovgrundlag foreslås det, at brevkontrol også kan iværksættes for at forhindre, at en varetægtsarrestant unddrager sig forfølgning eller fuldbyrdelse.

Ved vurderingen af, hvorvidt indholdet af brevet giver bestemte grunde til at antage, at varetægtsarrestanten vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen kan der lægges vægt på brevets konkrete indhold, ligesom der kan lægges vægt på indholdet af brevet sammenholdt med sigtedes personlige forhold, jf. ovenfor under pkt. 2.1.3.1.

En varetægtsarrestant vil som udgangspunkt være undvigelsestruet, hvis den pågældende er varetægtsfængslet efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1, og der dermed er bestemte grunde til at antage, at den sigtede vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen. Det er dog ikke et krav for anvendelsen af den foreslåede bestemmelse, at der er varetægtsfængslet efter netop retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1.

Den foreslåede ændring af retsplejelovens § 772 vil medføre, at politiets adgang til brevstandsning udvides, idet bestemmelsen også vil kunne anvendes over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede.

Hvis lovforslaget vedtages vil der blive foretaget konsekvensrettelser i bekendtgørelse nr. 107 af 30. januar 2019 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

2.2. Øgede muligheder for anvendelse af besøgskontrol over for varetægtsfængslede bandemedlemmer

2.2.1. Gældende ret

Reglerne om brev- og besøgskontrol fremgår af retsplejelovens §§ 771-772. Det fremgår af retsplejelovens § 771, stk. 1, at en varetægtsarrestant kan modtage besøg i det omfang, opretholdelsen af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet tillader det. Politiet kan af hensyn til varetægtsfængslingens

øjemed modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol.

Disse regler gælder tilsvarende ved varetægtsfængsling i surrogat, jf. Østre Landsrets dom af 18. februar 1999 gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1999, s. 933.

Retsplejelovens bestemmelser om varetægtsarrestanters besøg suppleres af en række administrative forskrifter, som findes i bekendtgørelse nr. 107 af 30. januar 2019 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

Det fremgår af § 42 i den nævnte bekendtgørelse, at politiet efter retsplejelovens § 771, stk. 1, af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed kan modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg. Efter § 43 kan kriminalforsorgsområdet forbyde besøg af bestemte personer, hvis dette i det enkelte tilfælde findes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde.

Det fremgår af § 44 i den nævnte bekendtgørelse, at politiet efter retsplejelovens § 771, stk. 1, af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed kan forlange, at besøg skal finde sted under kontrol. Det følger derudover af § 45, at besøg i almindelighed gennemføres uden overværelse af personale i institutionen. Kriminalforsorgsområdet kan dog i det enkelte tilfælde bestemme, at besøg skal gennemføres under overværelse af personale i institutionen, hvis det ud fra ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn findes påkrævet.

2.2.2. Justitsministeriets overvejelser

Det er i dag ikke muligt at afskære varetægtsarrestanter tilknyttet en rocker- eller bandegruppering fra at modtage besøg fra personer tilknyttet den samme gruppering, medmindre dette i det enkelte tilfælde findes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller hvis varetægtsfængslingens øjemed kan begrunde det.

Endvidere er det i dag alene muligt at overvære varetægtsarrestanter tilknyttet en rocker- eller bandegrupperings besøg under henvisning til, at det konkret er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller hvis varetægtsfængslingens øjemed kan begrunde det.

I straffuldbyrdelsesloven er der fastsat regler, der begrænser rocker- og bandemedlemmers adgang til at modtage besøg. Det følger således af straffuldbyrdelseslovens § 51, stk. 4, at en indsat tilknyttet en rocker- eller bandegruppering som udgangspunkt ikke har ret til at modtage besøg af personer med tilknytning til den pågældende gruppe eller en anden tilsvarende

gruppe, når den indsattes gruppering er i konflikt med en anden gruppering. Det følger derudover af straffuldbyrdelseslovens § 53, stk. 1, at indsatte, der er ledende rocker- eller bandemedlemmer, som udgangspunkt skal have overværet deres besøg.

Bestemmelserne gælder alene for afsonere og således ikke for varetægtsarrestanter. I handlingsplanen til imødegåelse af udfordringerne med fangeflugter anføres det, at myndighederne er af den opfattelse, at hensynene bag de nævnte bestemmelser i straffuldbyrdelsesloven også synes at være gældende på dette stadie af frihedsberøvelsen. Justitsministeriet kan tilslutte sig denne opfattelse.

2.2.3. Den foreslåede ordning

2.2.3.1. Afskæring af retten til at modtage besøg under en verserende voldelig konflikt

Det foreslås, at politiet kan modsætte sig, at en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at have tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i en verserende voldelig konflikt med en anden gruppe af personer, og at der inden for den gruppe, som den indsatte skønnes at have tilknytning til, som led i konflikten enten er anvendt skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller er begået brandstiftelse omfattet af straffelovens § 180, modtager besøg af personer med tilknytning til den pågældende gruppe eller en anden tilsvarende gruppe, medmindre ganske særlige grunde gør sig gældende.

Den foreslåede regel udgør et supplement til de eksisterende regler om besøgskontrol.

Forslaget indebærer ikke, at der indføres en pligt for politiet til at modsætte sig besøg. Der vil således kunne forekomme tilfælde, hvor politiet skønner, at det af politimæssige eller efterforskningsmæssige grunde er mere hensigtsmæssigt at undlade at modsætte sig besøg.

2.2.3.1.1. Begrebet »tilknytning« indebærer, at der må foreligge en antagelse om en stærk tilknytning til gruppen som sådan. Forslaget omfatter således ikke personer med en løsere tilknytning til den pågældende persongruppe. Det blotte bekendtskab med enkeltpersoner fra den pågældende gruppe falder således uden for den foreslåede bestemmelses anvendelsesområde.

UDKAST

Det afgørende for at bringe den foreslåede bestemmelse i anvendelse er på det punkt alene, at varetægtsarrestanten ifølge politiets skøn har en sådan tilstrækkelig tilknytning til den pågældende persongruppe.

Det forhold, at en varetægtsarrestant på tidspunktet for varetægtsfængslingens påbegyndelse har haft tilknytning til rocker- og bandemiljøet mv., men under varetægtsfængslingen har forladt dette miljø, vil kunne indgå i vurderingen af, at den pågældende ikke længere har den fornødne tilknytning til gruppen.

En tilknytning til en rocker- eller bandegruppe mv., der først er opstået under anbringelsen, vil medføre, at besøg afskæres under de nævnte omstændigheder.

Begrebet »grupper af personer« indebærer, at der skal være mere end én person på hver side i konflikten. Som grupper anses ikke kun formaliserede grupper med en fast struktur og rollefordeling medlemmerne imellem, et fast tilholdssted og med navn eller lignende. Bestemmelsen omfatter også mere løse grupperinger, hvis gruppen dog virker med et fælles sigte eller mål og/eller har et fast reaktionsmønster i bestemte situationer, f.eks. at personerne i gruppen som regel bliver alarmeret og instrueret via telefon- eller sms-kæder i forbindelse med bestemte voldelige eller truende begivenheder, som indtræffer.

2.2.3.1.2. Begrebet »voldelig« indebærer, at konflikten må have givet sig udslag i mindst én hændelse, der kan karakteriseres som voldelig. Hermed sigtes navnlig til voldelige angreb, hvor en eller flere personer med tilknytning til en persongruppe har overfaldet en eller flere personer med tilknytning til en anden gruppe. Også situationer, hvor en eller flere personer fra de involverede grupper er stødt sammen efter aftale eller indbyrdes forståelse, og hvor der derfor ikke kan siges at være tale om et egentligt angreb, er omfattet, hvis sammenstødet har indebåret en voldelig konfrontation.

For at en konflikt kan anses for voldelig, må der dog være tale om et voldeligt præg af en vis styrke. Handlinger, som alene må anses for omfattet af straffelovens § 244 om simpel vold, vil således ikke i sig selv kunne føre til, at en konflikt skal betragtes som voldelig. Det omfatter eksempelvis i almindelighed slag, spark og lignende.

Den foreslåede bestemmelse tager derimod navnlig sigte på tilfælde, hvor der som led i konflikten er sket angreb eller sammenstød under anvendelse af stik- eller slagvåben eller lignende. Anvendelse af skydevåben mv. vil også medføre, at konflikten skal betragtes som voldelig. Som udgangspunkt

må der således som led i konflikten være begået handlinger, der som minimum kan karakteriseres som kvalificeret vold, jf. straffelovens § 245.

Det er ikke en betingelse, at der er tale om en gensidigt voldelig konflikt. Der vil også være tale om en verserende voldelig konflikt i den foreslåede bestemmelses forstand i tilfælde, hvor en gruppe af personer ensidigt forfølger en anden gruppe af personer. I sådanne tilfælde vil konflikten dog alene have konsekvenser for adgangen til at modtage besøg for personer med tilknytning til den gruppe i konflikten, der udfører angrebene.

2.2.3.1.3. Begrebet »verserende« indebærer, at der må være en aktuel risiko for yderligere hændelser af den ovenfor nævnte karakter. Det gælder, uanset om et besøg kan frygtes at virke som katalysator for yderligere hændelser eller ej.

Det vil bero på et politifagligt skøn, om der er tale om en verserende voldelig konflikt. Det vil i den forbindelse i almindelighed kunne lægges til grund, at der vil være en aktuel risiko for yderligere voldelige hændelser, og at den voldelige konflikt således fortsat er verserende, hvis konflikten inden for de seneste tre måneder er kommet til udtryk i en eller flere voldelige hændelser.

Finder der en ny voldelig hændelse sted i denne periode, vil konflikten i almindelighed fortsat skulle anses for at være aktuelt voldelig i yderligere en periode på tre måneder. Der kan imidlertid også være tale om en verserende voldelig konflikt, selv om der er forløbet mere end tre måneder, uden at der har fundet voldelige hændelser sted. En sådan længere periode uden angreb kan således ikke i sig selv tages som udtryk for, at risikoen for nye voldelige hændelser er drevet over.

Der kan således være flere grunde til, at en konflikt i en periode ikke konkret har givet sig udslag i voldelige angreb eller sammenstød. Der kan f.eks. være tale om, at de grupper, der er involveret i konflikten, har haft behov for at bruge tid på at planlægge et nyt angreb eller for at skaffe våben.

Endvidere kan der f.eks. være tale om, at flere af en gruppes medlemmer har været frihedsberøvet. Den eller de pågældende grupper kan derfor have ønsket at afvente f.eks. prøveløsladelse af en eller flere af de frihedsberøvede medlemmer, således at den enkelte gruppe vil stå stærkere ved et senere angreb.

Også mere tilfældige omstændigheder kan have betydet, at de stridende grupper ikke fysisk er stødt sammen, ligesom der kan være tale om, at de

UDKAST

pågældende grupper nok har haft sammenstød, men at disse ikke har haft en voldelig karakter.

I det politifaglige skøn af, om der er en aktuel risiko for nye voldelige hændelser mv., kan der indgå andre momenter. Politiet vil således – ud over den forløbne tid siden seneste voldelige hændelse – eksempelvis kunne lægge vægt på, om personer med tilknytning til de involverede persongrupper er eller har været i besiddelse af våben som led i konflikten, eller om der som led i konflikten anvendes eller har været anvendt skud- eller stiksikre veste eller lignende, ligesom episoder med utryghedsskabende adfærd i øvrigt vil kunne tillægges betydning.

Sådanne handlinger vil kunne tale for, at der fortsat er en aktuel risiko for voldelige hændelser, uanset om der har været tale om en forberedelse af eller en forholdsregel mod et voldeligt angreb eller sammenstød. Det vil i den forbindelse tillige kunne tillægges betydning, om konflikten har ført til oprettelse af visitationszoner.

Herudover vil også andre momenter af relevans kunne indgå i den politifaglige vurdering af risikosituationen. Omvendt vil der også kunne forekomme særlige tilfælde, hvor der ikke kan siges at være en aktuel risikosituation, selv om der har fundet en voldelig hændelse sted inden for de seneste tre måneder. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis der er et klart grundlag for at anse den voldelige konflikt som afsluttet, f.eks. hvis den ene gruppe i konflikten må anses for opløst.

Afskæring af retten til besøg vil alene ramme personer med tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i den verserende voldelige konflikt. Denne betingelse indebærer, at mindst én af de handlinger, som medfører, at konflikten anses for verserende voldelig, jf. herom ovenfor, skal være begået inden for den gruppe, som varetægtsarrestanten er knyttet til.

Det er i den forbindelse uden betydning, om der er tale om et (første) angreb, eller om handlingen er begået som eksempelvis et modangreb eller en hævnaktion. Det er heller ikke nogen betingelse, at gruppen som helhed står bag voldshandlingen.

Det er imidlertid en betingelse, at voldsudøvelsen er begået som led i konflikten. Dette indebærer eksempelvis, at et enkelt voldeligt angreb vil kunne begrænse muligheden for besøg for varetægtsarrestanter tilknyttet den angribende gruppe, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt. Hvis der senere udføres en hævnaktion, vil også varetægtsarrestanter, som er tilknyttet den

gruppe, som tager hævn, herved blive afskåret fra besøg, forudsat at betingelserne i øvrigt er til stede.

2.2.3.1.4. Begrebet »konflikt« skal forstås bredt. Enhver uoverensstemmelse eller uenighed mellem to eller flere grupper vil kunne udgøre en konflikt i den foreslåede bestemmelses forstand. Det er uden betydning for vurderingen af, om en konflikt er omfattet af den foreslåede bestemmelse, hvad der er årsagen til konflikten, og hvad konflikten drejer sig om. Det er ligeledes uden betydning, om konflikten er begrundet i et eller flere forhold. Det vil bero på et politifagligt skøn, om der er tale om en konflikt.

Det er en betingelse for den foreslåede ordnings anvendelse, at der inden for den gruppe, som varetægtsarrestanten skønnes knyttet til, som led i konflikten enten er anvendt skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller er begået brandstiftelse efter straffelovens § 180. De våbentyper, der er omfattet af den foreslåede bestemmelse, svarer således til de våbentyper, der er omfattet af straffelovens § 192 a, stk. 1.

Denne betingelse skal ses i lyset af, at hvis en part i en konflikt mellem forskellige grupper på et tidspunkt i konflikten har anvendt et så alvorligt våben mv., som de omfattede, må konflikten i almindelighed antages at have en sådan grad af alvor, at den vil kunne udvikle sig til en trussel mod tilfældige personer.

Det er ikke en betingelse, at gruppen som helhed står bag anvendelsen af skydevåben mv., men det er en betingelse, at skydevåbnet mv. er anvendt som led i konflikten. Er der således anvendt skydevåben mv. en enkelt gang, uden at der i øvrigt foreligger en konflikt, vil den foreslåede ordning ikke finde anvendelse.

Det er ikke en betingelse, at anvendelsen af skydevåben mv. er sket som led i den voldsudøvelse, som gør, at konflikten betragtes som verserende voldelig, jf. herom ovenfor. Også i tilfælde, hvor der ikke aktuelt har været anvendt skydevåben, men hvor konflikten ikke desto mindre må karakteriseres som verserende voldelig, vil adgangen til besøg blive afskåret, hvis der én gang tidligere har været anvendt skydevåben mv. som led i konflikten. Det gælder, uanset hvor lang tid der måtte være gået siden anvendelsen af skydevåbnet mv.

Eksempelvis vil adgangen til besøg i almindelighed være afskåret for personer med tilknytning til en gruppe, der flere år tidligere har anvendt et skydevåben som led i en konflikt med en anden persongruppe, og som nu har

UDKAST

begået et knivoverfald mod den anden gruppe som led i samme konflikt. I dette tilfælde vil betingelsen om anvendelse af skydevåben mv. være opfyldt, ligesom betingelsen om, at konflikten skal være verserende voldelig, vil være opfyldt i kraft af knivoverfaldet.

Omvendt vil anvendelsen af et skydevåben mv. også i sig selv kunne udgøre den begivenhed, som medfører, at en konflikt nu må betegnes som verserende voldelig. Anvendelsen af et skydevåben mv. vil således i sig selv kunne være den udløsende begivenhed, som bevirker, at adgangen til besøg afskæres, uanset at der ikke herudover er begået voldshandlinger inden for den pågældende gruppe.

Eksempelvis vil adgangen til besøg være afskåret for varetægtsarrestanter med tilknytning til en gruppe, der nu har anvendt et skydevåben som led i en konflikt med en anden persongruppe, uanset at der aldrig tidligere har været begået voldshandlinger eller har været anvendt skydevåben som led i konflikten.

Her vil den aktuelle anvendelse af skydevåbnet således i sig selv opfylde både betingelsen om, at der skal være anvendt skydevåben mv., og betingelsen om, at konflikten skal være verserende voldelig. I begge tilfælde vil adgangen til besøg alene blive afskåret for varetægtsarrestanter, der skønnes at have tilknytning til den gruppe som den eller de personer, der har anvendt skydevåbnet mv.

2.2.3.1.5. Det bemærkes, at den foreslåede ordning ikke vil finde anvendelse, hvis ganske særlige grunde gør sig gældende.

Det bemærkes i den forbindelse, at besøg også fra nærtstående som det klare udgangspunkt under de foreslåede omstændigheder vil være afskåret.

Ganske særlige grunde vil navnlig kunne foreligge, hvis humanitære eller lignende tungtvejende hensyn gør sig gældende.

I tilfælde, hvor den foreslåede ordning ikke finder anvendelse, idet ganske særlige grunde gør sig gældende, vil der være mulighed for at træffe bestemmelse om, at besøg skal gennemføres under overværelse af politiet, hvis betingelserne herfor er opfyldt, jf. pkt. 2.2.3.2. nedenfor.

2.2.3.1.6. Forslaget indebærer, at politiet skal træffe afgørelse om, hvorvidt adgangen til at modtage besøg skal afskæres under de foreslåede omstændigheder.

Det vil i den forbindelse være politiets oplysninger, som vil skulle danne grundlag for afgørelsen i de pågældende sager. Dette gælder såvel i forhold til oplysninger om varetægtsarrestantens tilknytning til en rocker- eller bandegruppering mv. som i forhold til oplysninger om hvorvidt den, der ansøger om besøg har tilknytning til en sådan gruppering.

Varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets afslag på besøg eller krav om kontrol forelægges retten til afgørelse.

Hvis lovforslaget vedtages, vil der blive foretaget konsekvensrettelser i bekendtgørelse nr. 107 af 30. januar 2019 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

Det bemærkes, at varetægtsarrestanten altid har ret til ukontrolleret besøg af sin forsvarer. Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 1, og bemærkningerne hertil.

2.2.3.2. Overværelse af besøg

Det foreslås, at politiet kan forlange, at varetægtsarrestanter som af politiet skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, hvor de pågældende personer tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, skal have overværet deres besøg, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Den foreslåede regel udgør et supplement til de eksisterende regler om besøgskontrol.

Anvendelsen af den foreslåede ordning forudsætter, at varetægtsarrestanten efter politiets oplysninger skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, hvor de pågældende personer tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet.

Spørgsmålet om, hvorvidt en gruppe af personer »tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet«, vil bero på en politifaglig vurdering.

Den foreslåede betingelse vil omfatte tilfælde, hvor gruppens medlemmer står bag organiseret eller systematisk kriminalitet, men også situationer, hvor (nogle af) de enkeltpersoner, som har tilknytning til gruppen, hver især har begået lovovertrædelser af en sådan grovhed og i et sådant omfang eller antal, at den samlede kriminalitet inden for gruppen må anses for omfattende og alvorlig, falder ind under bestemmelsen.

UDKAST

Det er således ikke et krav, at alle de personer, der har en fastere tilknytning til gruppen, er dømt for kriminalitet, men det kræves, at andelen af personer, som er dømt, i sammenhæng med antallet og grovheden af de kriminelle forhold gør, at den samlede kriminalitet inden for gruppen må anses for omfattende og alvorlig. Vurderingen heraf forudsættes at være baseret på fældende strafferetlige afgørelser.

Ved vurderingen af, om personerne knyttet til gruppen samlet set står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, vil der endvidere skulle lægges vægt på, om de pådømte forhold er overtrædelser af straffeloven, og om overtrædelserne har ført til idømmelse af ubetingede fængselsstraffe. Det vil ligeledes skulle tillægges betydning, hvor lang tid der er gået, siden forholdene blev begået. Hvis forholdene er begået af personer, der må anses for ledende eller toneangivende figurer inden for gruppen, vil dette ligeledes skulle tillægges betydelig vægt.

Der tænkes med den foreslåede betingelse særligt på rocker- og bandegrupperinger mv.

Det er ikke en betingelse, at varetægtsarrestanten er sigtet for rocker- eller banderelateret kriminalitet, ligesom det ikke er en betingelse, at varetægtsarrestanten er sigtet for at have begået kriminalitet, der kan karakteriseres som omfattende og alvorlig.

2.2.3.2.1. Anvendelsen af den foreslåede ordning forudsætter, at varetægtsarrestanten efter politiets oplysninger skønnes at indtage en »ledende eller koordinerende rolle« i den pågældende gruppe. Begrebet indebærer, at den pågældende enten officielt er udnævnt til at varetage en ledende funktion i gruppen eller blot gennem sin adfærd og sine handlinger har påtaget sig en styrende rolle i gruppen i forhold til gruppens aktiviteter og udvikling, f.eks. i forhold til rekruttering af nye medlemmer, opbygning af alliancer, påvirkning af konfliktsituationer samt tilpasning af territorier og kriminelle markeder.

Forslaget indebærer, at politiet skal træffe afgørelse om, hvorvidt en varetægtsarrestants besøg skal være overværede. Det bemærkes i den forbindelse, at det vil bero på et politifagligt skøn, om en varetægtsarrestant kan antages at indtage en ledende eller koordinerende rolle i den gruppering, som den pågældende har en tilknytning til.

2.2.3.2.2. Det bemærkes, at den foreslåede ordning ikke vil finde anvendelse, hvis det er åbenbart, at de nævnte foranstaltninger ikke er nødvendige

UDKAST

af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Med udtrykket »ordensmæssige hensyn« sigtes navnlig til foranstaltninger til opretholdelse af et fysisk og psykisk godt miljø og trivsel i bred forstand såvel mellem de indsatte indbyrdes som i forhold til personalet.

Med udtrykket »sikkerhedsmæssige hensyn« sigtes navnlig til foranstaltninger til opretholdelse af frihedsberøvelsen ved at forebygge og forhindre, at varetægtsarrestanterne undviger, og at forebygge kriminalitet ved at modvirke, at varetægtsarrestanterne begår kriminalitet under anbringelsen, f.eks. i form af trusler eller vold mod personalet eller medindsatte, fængselsoptøjer, samt handel med og indsmugling af narkotika og lignende i forbindelse med besøg.

Med udtrykket »hensyn til at forebygge kriminalitet« sigtes til kriminalitetsforebyggelse i bredeste forstand såvel i som uden for kriminalforsorgens institutioner.

2.2.3.2.3. Hvis lovforslaget vedtages skal de nævnte foranstaltninger iværksættes, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Denne undtagelse tager navnlig sigte på tilfælde, hvor der er tale om besøg med nærtstående.

Ved nærtstående personer forstås ægtefælle eller samlever, børn, børnebørn, forældre, søskende, bedsteforældre, oldeforældre og andre personer, til hvem varetægtsarrestanten har en sådan tilknytning, at denne kan ligestilles med de nævnte familiebånd.

I forhold til denne persongruppe vil der være en formodning for, at det er åbenbart, at de foreslåede foranstaltninger ikke er nødvendige at iværksætte af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Dette gælder dog ikke nærtstående, der har tilknytning til den samme gruppering som varetægtsarrestanten, hvor de foreslåede foranstaltninger derfor som det klare udgangspunkt vil skulle iværksættes.

Også i situationer, hvor politiet er i besiddelse af oplysninger om, at en varetægtsarrestant har misbrugt eller vil misbruge adgangen til at kommunikere med nærtstående til at opretholde en kontakt med den pågældendes

gruppering vil de foreslåede foranstaltninger skulle iværksættes i forhold til nærtstående.

Dette gælder navnlig i tilfælde, hvor varetægtsarrestanten gennem kommunikation med nærtstående har opretholdt eller forsøgt at opretholde sin position som ledende eller koordinerende i rocker- eller bandemiljøet mv. og i kraft heraf har understøttet eller direkte deltaget i planlægning eller udførsel af ulovlige aktiviteter.

2.2.3.2.4. Forslaget indebærer, at politiet skal træffe afgørelse om, hvorvidt adgangen til at modtage besøg skal kontrolleres under de foreslåede omstændigheder. Det vil i den forbindelse være politiets oplysninger, som vil skulle danne grundlag for afgørelsen i de pågældende sager, ligesom det vil være politipersonale der forestår den pågældende kontrol.

Varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets krav om kontrol forelægges retten til afgørelse.

Hvis lovforslaget vedtages, vil der blive foretaget konsekvensrettelser i bekendtgørelse nr. 107 af 30. januar 2019 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

Det bemærkes, at varetægtsarrestanten altid har ret til ukontrolleret besøg af sin forsvarer. Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 1, og bemærkningerne hertil.

2.3. Øgede muligheder for sigtedes og tiltaltes deltagelse i retsmøder ved anvendelse af telekommunikation med billede

2.3.1. Gældende ret

Efter retsplejelovens regler er det udgangspunktet, at retsmøder afholdes i retten med fremmøde af straffesagens aktører, f.eks. de sigtede (de tiltalte), dommere, forsvarere og anklagere. Retsplejeloven giver dog også mulighed for, at retsmøder i visse tilfælde kan afholdes ved hjælp af telekommunikation med billede.

Efter retsplejelovens § 748 a, stk. 1, kan retten tillade, at sigtede deltager i et retsmøde under efterforskningen eller forberedelsen af hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtedes tilstedeværelse i retten ikke er nødvendig.

Efter retsplejelovens § 748 b, stk. 1, kan retten bestemme, at en sigtet, der er undergivet varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning efter kapitel 70, deltager i et retsmøde om forlængelse af fristen for varetægtsfængslingen eller foranstaltningen ved anvendelse af telekommu-

nikation med billede, når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder. Det gælder dog ikke for retsmøder, hvor der første gang skal tages stilling til fristforlængelse.

Efter retsplejelovens § 854, stk. 1, kan retten under hovedforhandlingen i 1. instans tillade, at tiltalte deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis der alene er spørgsmål om bøde eller fængsel indtil 1 år, konfiskation, rettighedsfrakendelse eller tvangsbøder. Bestemmelsen finder ikke anvendelse i nævningesager, jf. § 890, stk. 2.

Efter retsplejelovens § 917, stk. 1, kan retten tilsvarende under en ankesag der omfatter bevisførelse om skyldsspørgsmålet tillade, at tiltalte deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede. Forsvareren skal som udgangspunkt deltage i retsmødet fra samme sted som sigtede.

Det følger af retsplejelovens § 937, stk. 1, at reglerne i retsplejelovens § 748 a finder anvendelse i ankesager for Højesteret.

De eksisterende regler om anvendelse af telekommunikation med billede inden for strafferetsplejen er indført på baggrund af betænkning nr. 1401/2001. Der henvises i den forbindelse til betænkningens side 352-361.

2.3.2. Justitsministeriets overvejelser

Der er installeret Video3-løsning på tværs af justitsområdet, primært hos domstolene, politiet og anklagemyndigheden samt i kriminalforsorgens institutioner. Endvidere er Video3 installeret i alle retspsykiatriske afdelinger. Video3 giver mulighed for at deltage i retsmøder via telekommunikation med billede.

Det fremgår af handlingsplanen til imødegåelse af udfordringerne med fangeflugter, at der i de seneste år er konstateret flere undvigelse i forbindelse med afholdelse af retsmøder. Myndighederne anbefaler derfor, at det overvejes at præcisere, at det ved vurderingen af, om sigtede kan deltage i et retsmøde via telekommunikation med billede, skal tillægges særlig vægt, at sigtede er frihedsberøvet.

Ved fastsættelsen af reglerne om videoretsmøder inden for strafferetsplejen skal der tages hensyn til, at sigtedes eller tiltaltes personlige tilstedeværelse i retten normalt er af større betydning end parternes personlige tilstedeværelse i civile sager, og at sådanne regler udgør en fravigelse af den grundlæggende ret til som tiltalt at møde anklageren og dommeren i sagen ansigt til ansigt.

Der må dog derudover tages hensyn til, at risikoen for undvigelse er størst, når myndighederne af forskellige årsager skal håndtere indsatte uden for institutionerne, samt at der i de seneste år konstateret flere undvigelse i forbindelse med afholdelse af retsmøder. En øget anvendelse af videoretsmøder vil dermed kunne begrænse risikoen for undvigelse.

2.3.3. Den foreslåede ordning

2.3.3.1. Øgede muligheder for anvendelse af telekommunikation med billede ved retsmøder forud for hovedforhandlingen

Det foreslås, at der indsættes et nyt stk. 2 i retsplejelovens § 748 a, hvorefter retten kan bestemme, at sigtede deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen.

Ved vurderingen af varetægtsarrestantens undvigelsesrisiko skal der lægges afgørende vægt på den sigtedes personlige forhold. Der vil efter omstændighederne bl.a. kunne lægges vægt på familiære, erhvervmæssige, økonomiske og bopælmæssige forhold, hvis stabilitet kan tale imod undvigelsesrisiko.

En varetægtsarrestant vil som udgangspunkt være undvigelsestruet, hvis den pågældende er varetægtsfængslet efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1, og der dermed er bestemte grunde til at antage, at den sigtede vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen. Det er dog ikke et krav for anvendelsen af den foreslåede bestemmelse, at der er varetægtsfængslet efter netop retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1.

Sagens alvor og den mulige strafsanktion kan endvidere indgå i vurderingen af risikoen for, at varetægtsarrestanten vil flygte, men det kan ikke lægges til grund, at varetægtsarrestanten er undvigelsestruet alene under henvisning hertil.

Forslaget indebærer, at det ikke længere vil være en betingelse, at den sigtede giver sit samtykke til at deltage via videokommunikation, hvis vedkommende vurderes undvigelsestruet. Retten vil således kunne træffe bestemmelse om en sådan deltagelse, selv om sigtede ønsker at være personligt til stede, og selv om en sådan personlig deltagelse i retsmødet ikke kan siges at ville være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheder. Det forudsættes, at retten træffer afgørelse på baggrund af anklagemyndighedens begæring herom.

Det er en afgørende forudsætning for, at sigtede kan pålægges at deltage via videoforbindelse, at sigtede og dennes forsvarer har adgang til direkte og fortrolig kommunikation. Det bør bero på rettens vurdering, om denne forudsætning i det konkrete tilfælde kræver, at forsvareren fysisk befinder sig samme sted som sigtede, eller om den fortrolige kommunikation kan sikres, selvom forsvareren befinder sig et andet sted end sigtede. Retten bør ved sin afgørelse herom lægge betydelig vægt på de ønsker, som den sigtede og forsvareren måtte have med hensyn til forsvarerens fysiske placering. Hvis den sigtede og forsvareren ikke deltager fra samme sted, må retten ved retsmødets begyndelse vejlede den sigtede om muligheden for at få en pause med henblik på drøftelser med sin forsvarer.

Bestemmelsen forudsættes anvendt i lyset af de praktiske forhold hos anklagemyndighed, domstole, kriminalforsorg og psykiatriske institutioner mv.

2.3.3.2. Øgede muligheder for anvendelse af telekommunikation med billede ved retsmøder om fristforlængelse

Det foreslås, at retten kan bestemme, at en sigtet, der er undergivet varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning efter kapitel 70, deltager i et retsmøde om forlængelse af fristen for varetægtsfængslingen eller foranstaltningen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen.

Ved vurderingen af varetægtsarrestantens undvigelsesrisiko skal der lægges afgørende vægt på den sigtedes personlige forhold. Der vil efter omstændighederne bl.a. kunne lægges vægt på familiære, erhvervmæssige, økonomiske og bopælmæssige forhold, hvis stabilitet kan tale imod undvigelsesrisiko.

En varetægtsarrestant vil som udgangspunkt være undvigelsestruet, hvis den pågældende er varetægtsfængslet efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1, og der dermed er bestemte grunde til at antage, at den sigtede vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen. Det er dog ikke et krav for anvendelsen af den foreslåede bestemmelse, at der er varetægtsfængslet efter netop retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1.

Sagens alvor og den mulige strafsanktion kan endvidere indgå i vurderingen af risikoen for, at varetægtsarrestanten vil flygte, men det kan ikke lægges til grund, at varetægtsarrestanten er undvigelsestruet alene under henvisning hertil.

UDKAST

Den foreslåede ændring af retsplejelovens § 748 b vil medføre, at retten i øget omfang kan bestemme, at sigtede kan deltage i et retsmøde om fristforlængelse ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtede er undvigelsestruet. Baggrunden herfor er, at det efter den foreslåede ikke er et krav, at retten finder den sigtedes deltagelse via telekommunikation med billede for ubetænkeligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder.

Retten vil således kunne træffe bestemmelse om en sådan deltagelse, selv om sigtede ønsker at være personligt til stede, og selv om en sådan personlig deltagelse i retsmødet ikke kan siges at være ubetænkeligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder. Det forudsættes, at retten træffer afgørelse på baggrund af anklagemyndighedens begæring herom.

Den foreslåede regel finder ikke anvendelse for retsmøder, hvor der første gang skal tages stilling til forlængelse af en varetægtsfængsling eller varetægtsfængsling i isolation ud over de frister, som er nævnt i § 768 a, stk. 1 og 2, og § 770 c, stk. 3-5, eller når kæremål behandles mundtligt efter § 767, stk. 4, og § 770 e.

Bestemmelsen forudsættes anvendt i lyset af de praktiske forhold hos anklagemyndighed, domstole, kriminalforsorg og psykiatriske institutioner mv.

2.3.3.3. Øgede muligheder for anvendelse af telekommunikation ved enkeltstående retsmøder i forbindelse med hovedforhandlingen

Det foreslås, at retten kan bestemme, at tiltalte deltager i retsmøder under hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis der efter det om tiltaltes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen og når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med det pågældende retsmøde.

Det foreslås derudover, at den foreslåede bestemmelse kan anvendes i forbindelse med ankesager, som ikke omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld.

Som en konsekvens af retsplejelovens § 917, stk. 1, vil den foreslåede bestemmelse kunne anvendes i forbindelse med ankesager, som omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld.

Ved vurderingen af varetægtsarrestantens undvigelsesrisiko skal der lægges afgørende vægt på den sigtedes personlige forhold. Der vil efter omstændighederne bl.a. kunne lægges vægt på familiære, erhvervmæssige, økonomi-

UDKAST

ske og bopælsmæssige forhold, hvis stabilitet kan tale imod undvigelsesrisiko.

En varetægtsarrestant vil som udgangspunkt være undvigelsestruet, hvis den pågældende er varetægtsfængslet efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1, og der dermed er bestemte grunde til at antage, at den sigtede vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen. Det er dog ikke et krav for anvendelsen af den foreslåede bestemmelse, at der er varetægtsfængslet efter netop retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1.

Sagens alvor og den mulige strafsanktion kan endvidere indgå i vurderingen af risikoen for, at varetægtsarrestanten vil flygte, men det kan ikke lægges til grund, at varetægtsarrestanten er undvigelsestruet alene under henvisning hertil.

Forslaget indebærer, at retten kan træffe bestemmelse om en sådan deltagelse, selv om der bliver spørgsmål om fængsel i længere tid end 1 år.

Bestemmelsen kan alene anvendes i forbindelse med retsmøder i hovedforhandlingen, hvor retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med de pågældende retsmøder. Bestemmelsen kan dermed ikke anvendes til at lade tiltalte deltage i samtlige dele af hovedforhandlingen via telekommunikation billede.

Bestemmelsen forudsættes bl.a. anvendt i sager med flere tiltalte, hvor en af de tiltalte måske er tiltalt for færre forhold end de andre, samt i større sager som berammes med adskillige retsmøder, hvor retten henset til formålet med visse af disse retsmøder finder det ubetænkeligt at den tiltalte deltager via telekommunikation med billede.

Det vil bero på en konkret helhedsvurdering, om det vil være ubetænkeligt, at tiltalte deltager i retsmødet ved anvendelse af telekommunikation med billede. Ved vurderingen kan bl.a. indgå tiltaltes og forsvarerens begrundelse for et ønske om tiltaltes personlige deltagelse, og om tiltaltes tiltalepunkter behandles i det pågældende retsmøde.

Det forudsættes, at retten træffer afgørelse på baggrund af anklagemyndighedens begæring herom.

Bestemmelsen forudsættes anvendt i lyset af de praktiske forhold hos anklagemyndighed, domstole, kriminalforsorg og psykiatriske institutioner mv.

2.4. Øgede muligheder for anvendelse af håndjern og andre sikringsmidler over for indsatte

2.4.1. Gældende ret

Reglerne om kriminalforsorgens anvendelse af håndjern fremgår af straffuldbyrdslovens § 65.

Det fremgår heraf, at der kan anvendes håndjern, hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand, for at forhindre selvmord eller anden selvbeskadigelse eller for at forhindre undvigelse. Håndjern må ikke anvendes, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Håndjern skal anvendes så skånsomt, som omstændighederne tillader. Der skal gennemføres lægetilsyn, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af håndjern, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Straffuldbyrdslovens bestemmelser om anvendelse af håndjern suppleres af en række administrative forskrifter, som bl.a. findes i bekendtgørelse nr. 1111 af 17. august 2016 om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner og bekendtgørelse nr. 481 af 29. april 2019 om undersøgelse af person samt anvendelse af magt og håndjern i forbindelse med kriminalforsorgens transport af visse domfældte og arrestanter.

2.4.2. Justitsministeriets overvejelser

Kriminalforsorgen kan efter en konkret vurdering anvende håndjern, herunder håndjernstransportbælte, over for indsatte hvis det er nødvendigt for at hindre undvigelse. Kriminalforsorgen har ikke hjemmel til at anvende andre sikringsmidler end håndjern, herunder håndjernstransportbælter, over for indsatte ved deres fravær fra institutionen.

Det anføres i handlingsplanen til imødegåelse af udfordringerne med fangeflugter, at langt hovedparten af de undvigelser, der er sket fra lukkede fængsler og arrester, er sket mens den indsatte har opholdt sig uden for fængslet/arresten, eksempelvis i forbindelse med transport eller ledsaget udgang til retsmøder eller behandling på hospital/sygehus.

Kravet om konkret nødvendighed sammenholdt med proportionalitetsprincippet ved anvendelse af håndjern indebærer, at kriminalforsorgen ikke må anvende håndjern i alle tilfælde af den indsatte fravær fra institutionen eller ved håndtering af bestemte grupper af indsatte. Der kan derfor ikke rent ru-

UDKAST

tinemæssigt anvendes håndjern i forbindelse med f.eks. transport af indsatte eller i forbindelse med ledsaget udgang.

I handlingsplanen til imødegåelse af udfordringerne med fangeflugter anbefales, at det undersøges nærmere, om reglerne for kriminalforsorgens brug af håndjern under transport af indsatte er for restriktive, og om der er behov for at indføre hjemmel til, at kriminalforsorgen kan anvende øvrige sikringsmidler over for indsatte under transport. Det anbefales, at det i samme forbindelse bør undersøges, om der er øvrige situationer, hvor afgrænsningen af om frihedsberøvede må ilægges håndjern skal tydeliggøres.

Kriminalforsorgen anser anvendelsen af håndjern for at være et virkningsfuldt redskab til at imødegå undvigelse, og anser anvendelsen af håndjern som et naturligt led i bevogtningen, herunder ledsagelse, af indsatte ved disses fravær uden for kriminalforsorgens institutioner.

Behovet for at anvende håndjern vil ifølge kriminalforsorgen ofte ikke være udmøntet i en aktuel adfærd, der konkret indikerer, at eksempelvis en undvigelse er nært forestående.

Efter nærmere undersøgelser har kriminalforsorgen derfor foreslået, at der indføres en bestemmelse i straffuldbyrdelsesloven, hvorefter indsatte kan ilægges håndjern ved enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester. Baggrunden herfor er, at langt hovedparten af de undvigelse, der er sket fra lukkede fængsler og arrester, er sket mens den indsatte opholdt sig uden for fængslet/arresten, eksempelvis i forbindelse med transport eller ledsaget udgang til retsmøder eller behandling på hospital.

Kriminalforsorgen har derudover foreslået, at der indføres en bestemmelse, der muliggør, at man i en periode på op til 4 uger kan anvende håndjern over for indsatte i lukkede fængsler og arrester ved ophold uden for cellen, hvis den indsatte har optrådt voldeligt over for personalet, hvis den indsatte udviser en grov eller oftere gentagen utilladelig adfærd over for personalet, eller hvis den indsatte er tilknyttet en bande-gruppering, der aktuelt har begået voldelige overfald på kriminalforsorgens personale.

Kriminalforsorgen har endvidere foreslået, at der tilvejebringes en bemyndigelsesbestemmelse i straffuldbyrdelsesloven til, at justitsministeren kan udstede nærmere regler om godkendelse af nye sikringsmidler ud over håndjern og sikringscelle for at sikre muligheden for hurtigt at implementere eventuelle nye sikringsmidler og derved generelt eller konkret styrke sikkerheden og muligheden for at sikre en indsats tilstedeværelse, samt at undgå undvigelse og overfald på personalet.

2.4.3. Den foreslåede ordning

2.4.3.1. Øgede muligheder for anvendelse af håndjern ved enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester

Som det fremgår ovenfor, jf. pkt. 2.4.2., er der ikke efter de gældende regler mulighed for generelt at anvende håndjern i forbindelse med de indsattes fravær fra institutionerne.

Det foreslås derfor, at der indføres en bestemmelse i straffuldbyrdelsesloven, hvorefter håndjern kan anvendes ved den indsattes enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester. Betingelserne i straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 1, skal således ikke være opfyldt.

Baggrunden for reglen er, at den største trussel for undvigelse kommer fra varetægtsarrestanter og afsonere i lukkede fængsler/arresthuse, samt at risikoen for undvigelse er størst, når myndighederne af forskellige årsager skal håndtere denne gruppe af personer uden for institutionerne.

For så vidt angår persongruppen omfattet af den foreslåede bestemmelse bemærkes det, at det følger af straffuldbyrdelseslovens § 22, stk. 2, at fuldbyrdelse af straf som udgangspunkt skal ske i lukket fængsel, når straffen er på 5 år eller mere. Det bemærkes endvidere, at en sigtet bl.a. kan varetægtsfængsles efter retsplejelovens § 762, stk. 1, hvortil det er et krav, at den mistænkte lovovertrædelse efter loven kan føre til fængsel i 1 år og 6 måneder.

Mere regelmæssig fravær, herunder f.eks. regelmæssig udgang efter udgangsbekendtgørelsens kapitel 9, vil ikke være omfattet af forslaget.

Bestemmelsen finder ikke anvendelse ved indsattes enkeltstående fravær til besøg af »nærtstående«.

Ved »nærtstående« forstås ægtefæller eller samlevende, børn, børnebørn, forældre, søskende, bedsteforældre, oldeforældre og andre personer, til hvem den indsatte har en sådan tilknytning, at den kan ligestilles med disse familieband.

En generel adgang til at anvende håndjern ved den indsattes enkeltstående fravær fra lukket fængsel eller arresthus vil efter Justitsministeriets opfattelse give kriminalforsorgen mulighed for effektivt at hindre undvigelse mens den indsatte opholder sig uden for institutionen f.eks. i forbindelse med transport eller ledsaget udgang til retsmøder eller til sygehusbehandling.

UDKAST

Det bemærkes, at den foreslåede regel ikke medfører en pligt for kriminalforsorgen til at anvende håndjern ved den indsatte fravær fra det lukkede fængsel eller arresthus. Håndjern må ikke anvendes, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb. I de fleste tilfælde vil anvendelse af håndjern i det foreslåede tilfælde dog være proportionalt, da risikoen for undvigelse er størst, når myndighederne af forskellige årsager skal håndtere denne gruppe af personer uden for institutionerne.

Hvis lovforslaget vedtages, vil der blive foretaget konsekvensrettelser i bekendtgørelse nr. 107 af 30. januar 2019 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

Det kan i den forbindelse fastsættes, at afgørelser om anvendelse af håndjern i det nævnte tilfælde ikke kan påklages administrativt.

2.4.3.2. Øgede muligheder for anvendelse af håndjern inden for institutionen

Det foreslås derudover, at der indføres en bestemmelse, der muliggør anvendelse af håndjern over for en indsat i institutionen ved ophold uden for cellen i en periode på op til 4 uger, hvis den indsatte har optrådt voldeligt over for personalet, hvis den indsatte udviser en grov eller oftere gentagen utilladelig adfærd over for personalet, eller hvis den indsatte er tilknyttet en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, der aktuelt har begået voldelige overfald mod kriminalforsorgens personale.

Baggrunden for reglen er, at håndjern aktuelt kun anvendes i begrænset omfang i kriminalforsorgens fængsler og arrester, idet anvendelsen primært sker i forbindelse med behov for pacificering af en indsat efter magtanvendelse. Den foreslåede regel vil have til hensigt at gøre det muligt i højere grad at afværge voldsepisoder mod ansatte i landets fængsler og arrester.

Den foreslåede bestemmelse om bandetilknyttede har særligt til formål at imødegå koordinerede angreb mod fængselspersonalet. Anvendelsen af håndjern vurderes at være et virkningsfuldt redskab til at afværge vold eller minimere intimiderende adfærd fra enkelte personer og/eller grupperinger mod personalet. Det er i praksis set, at bandemedlemmer og eller grupperinger over en konkret indsættelsestid er blevet mere konfliktsøgende og intimiderende, hvorfor der er behov for en længerevarende og vedholdende reaktion, der på et tidligt stadie kan forhindre en eskalering af situationen.

UDKAST

Samtidig giver den foreslåede bestemmelse personalet mulighed for en hurtig og konsekvent reaktion, der kan anvendes ved voldelige overfald, hvor det efterfølgende tidsperspektiv for brugen af håndjern kan være med til at konfliktnedtrappe modsætningsforholdet mellem personalet og den indsatte der udviser intimiderende/voldelig adfærd. Når en eller flere bandetilknyttede har begået et overfald på fængselspersonalet har det erfaringsmæssigt vist sig, at der i den efterfølgende tid er et konfliktoptrappende miljø, ligesom det har vist sig, at et overfald kan føre til flere.

Med den foreslåede ordning vil der blive tale om en regel, der gør det muligt at anvende håndjern på de ovennævnte grupper af indsatte i institutionen ved ophold uden for cellen i løbet af den periode, som foranstaltningen gælder.

De almindelige forvaltningsretlige regler, herunder forvaltningsloven og forvaltningsretlige grundsætninger, vil finde anvendelse. En afgørelse om anvendelse af håndjern efter den foreslåede bestemmelse skal således leve op til forvaltningsretlige krav om f.eks. klagevejledning og begrundelse.

Proportionalitetsprincippet skal i den forbindelse være iagttaget både i forhold til iværksættelse af foranstaltningen, samt i forhold til fastsættelsen af den periode, hvor foranstaltningen skal gælde.

Der er mulighed for at forlænge perioden, hvis betingelserne fortsat er opfyldt. Dette kræver således en ny afgørelse på baggrund af en konkret og aktuel vurdering.

2.4.3.2.1. Med begrebet »har optrådt voldeligt over for personalet« sigtes navnlig til voldelige angreb, hvor en eller flere indsatte har overfaldet en eller flere ansatte i kriminalforsorgen.

Handlinger, som må anses for omfattet af straffelovens § 244 om simpel vold, vil i sig selv kunne føre til, at en adfærd skal betragtes som voldelig. Det omfatter eksempelvis i almindelighed slag, spark og lignende.

2.4.3.2.2. Med begrebet »grov eller gentagen utilladelig adfærd over for personalet« forstås, at den indsatte har udøvet en adfærd over for personalet, der kan betegnes som grov, herunder f.eks. ved at have fremsat trusler mod personalet. Med gentagen utilladelig adfærd forstås, at den indsatte over tid er blevet mere konfliktsøgende over for personalet dog uden, at det er et krav, at den indsatte har udøvet vold eller fremsat egentlige trusler mod personalet.

Spørgsmålet om, hvorvidt en indsat har opført sig groft eller gentagent utiladeligt over for personalet vil bero på en konkret fængselsfaglig vurdering. Der stilles dog krav om, at adfærden over for personalet kan betegnes som enten grov eller gentagen. Enkeltstående episoder, hvor en indsat har udvist utilladelig adfærd, der ikke kan betegnes som grov, er således ikke omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde.

2.4.3.2.3. Begrebet »en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet« indebærer, at der må foreligge en antagelse om en stærk tilknytning til gruppen som sådan. Forslaget omfatter således ikke indsatte med en løsere tilknytning til den pågældende persongruppe. Det blotte bekendtskab med enkeltpersoner fra den pågældende gruppe falder således uden for den foreslåede bestemmelses anvendelsesområde.

Der tænkes med den foreslåede betingelse særligt på rocker- og bandegrupperinger mv. Det er ikke en betingelse, at den dømte afsoner en straf for rocker- eller banderelateret kriminalitet, ligesom det ikke er en betingelse, at den dømte selv har begået kriminalitet, der kan karakteriseres som omfattende og alvorlig.

Det vil i den forbindelse i forhold til den indsatte tilknytning til en rocker- eller bandegruppering være oplysninger fra politiet, som vil skulle danne grundlag for kriminalforsorgens afgørelse i de pågældende sager.

Det afgørende for at bringe den foreslåede bestemmelse i anvendelse er på det punkt alene, at den indsatte ifølge politiets skøn har en sådan tilstrækkelig tilknytning til den pågældende persongruppe.

Det forhold, at en indsat på tidspunktet for afsoningens påbegyndelse har haft tilknytning til rocker- og bandemiljøet mv., men under afsoningen har forladt dette miljø, vil som udgangspunkt indebære, at den pågældende ikke længere har den fornødne tilknytning til gruppen.

En tilknytning til en rocker- eller bandegruppe mv., der først er opstået under afsoningen, vil medføre, at den indsatte er omfattet af den foreslåede bestemmelses anvendelsesområde.

Som grupper anses ikke kun formaliserede grupper med en fast struktur og rollefordeling medlemmerne imellem, et fast tilholdssted og med navn eller lignende. Bestemmelsen omfatter også mere løse grupperinger, hvis gruppen dog virker med et fælles sigte eller mål og/eller har et fast reaktionsmønster i bestemte situationer, f.eks. at personerne i gruppen som regel bli-

UDKAST

ver alarmeret og instrueret via telefon- eller sms-kæder i forbindelse med bestemte voldelige eller truende begivenheder, som indtræffer.

Spørgsmålet om, hvorvidt en gruppe af personer »tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet«, vil bero på en politifaglig vurdering.

Den foreslåede betingelse vil omfatte tilfælde, hvor gruppens medlemmer står bag organiseret eller systematisk kriminalitet, men også situationer, hvor (nogle af) de enkeltpersoner, som har tilknytning til gruppen, hver især har begået lovovertrædelser af en sådan grovhed og i et sådant omfang eller antal, at den samlede kriminalitet inden for gruppen må anses for omfattende og alvorlig, falder ind under bestemmelsen.

Det er således ikke et krav, at alle de personer, der har en fastere tilknytning til gruppen, er dømt for kriminalitet, men det kræves, at andelen af personer, som er dømt, i sammenhæng med antallet og grovheden af de kriminelle forhold gør, at den samlede kriminalitet inden for gruppen må anses for omfattende og alvorlig. Vurderingen heraf forudsættes at være baseret på fældende strafferetlige afgørelser.

Ved vurderingen af, om personerne knyttet til gruppen samlet set står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, vil der endvidere skulle lægges vægt på, om de pådømte forhold er overtrædelser af straffeloven, og om overtrædelserne har ført til idømmelse af ubetingede fængselsstraffe. Det vil ligeledes skulle tillægges betydning, hvor lang tid der er gået, siden forholdene blev begået. Hvis forholdene er begået af personer, der må anses for ledende eller toneangivende figurer inden for gruppen, vil dette ligeledes skulle tillægges betydelig vægt.

Kriminalforsorgsområdet skal til brug for afgørelsen sikre sig, at der foreligger de nødvendige oplysninger fra politiet, og at disse ved eventuelle efterfølgende afgørelser er opdaterede.

Med begrebet »voldeligt over for personalet« sigtes navnlig til voldelige angreb, hvor en eller flere indsatte med tilknytning til persongruppen har overfaldet en eller flere ansatte i kriminalforsorgen.

Handlinger, som må anses for omfattet af straffelovens § 244 om simpel vold, vil i sig selv kunne føre til, at en konflikt skal betragtes som voldelig. Det omfatter eksempelvis i almindelighed slag, spark og lignende.

Det er med den foreslåede bestemmelse ikke et krav, at den konkrete indsatte har udøvet vold mod personalet.

Begrebet »aktuelt« indebærer, at der må være en aktuel risiko for yderligere hændelser af den ovenfor nævnte karakter. Det vil i den forbindelse i almindelighed kunne lægges til grund, at der vil være en aktuel risiko for yderligere voldelige hændelser, hvis volden inden for de seneste tre måneder er kommet til udtryk i en eller flere voldelige hændelser.

Finder der en ny voldelig hændelse sted i denne periode, vil volden i almindelighed fortsat skulle anses for at være aktuelt i yderligere en periode på tre måneder. Der kan imidlertid også være tale om en aktuel voldelig konflikt, selv om der er forløbet mere end tre måneder, uden at der har fundet voldelige hændelser sted. En sådan længere periode uden angreb kan således ikke i sig selv tages som udtryk for, at risikoen for nye voldelige hændelser er drevet over.

I skønnet af, om der er en aktuel risiko for nye voldelige hændelser mv., kan der indgå andre momenter. Kriminalforsorgen vil således – ud over den forløbne tid siden seneste voldelige hændelse – eksempelvis kunne lægge vægt på, om personer med tilknytning til de involverede persongrupper har opført sig konfliktsøgende over for personalet.

Omvendt vil der også kunne forekomme særlige tilfælde, hvor der ikke kan siges at være en aktuel risikosituation, selv om der har fundet en voldelig hændelse sted inden for de seneste tre måneder. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis gruppen må anses for opløst.

2.4.3.2.4. Hvis lovforslaget vedtages, vil bekendtgørelse nr. 1111 af 17. august 2016 om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner, blive ændret.

Det vil således i den nævnte bekendtgørelse nærmere blive fastsat, at kriminalforsorgen ikke skal gøre særskilt notat om begrundelsen for anvendelsen af håndjern i de nævnte tilfælde.

Det vil derudover blive fastsat en administrativ klageadgang til den nævnte foranstaltning. En indsat vil dog ikke kunne påklage enkelte håndjernsbelegninger.

2.4.3.3. Mulighed for godkendelse af nye sikringsmidler

Det foreslås desuden, at der indføres en bemyndigelsesbestemmelse i straffuldbyrdsloven til, at justitsministeren kan udstede nærmere regler om godkendelse af nye sikringsmidler ud over håndjern og sikringscelle for at sikre muligheden for hurtigt at implementere eventuelle nye sikringsmidler og derved generelt eller konkret styrke sikkerheden og muligheden for at

sikre en indsats tilstedeværelse, samt at undgå undvigelse og overfald på personalet.

Formålet med den foreslåede bestemmelse er at minimere risikoen for både undvigelse og overfald på personale og medindsatte, ved hurtigt at kunne indføre sådanne midler, såfremt disse findes egnede.

I takt med at sikkerhedsorganisationen i kriminalforsorgen opbygges og styrkes, stiger også organisationens kapabilitet til at undersøge, teste og implementere yderligere relevante værktøjer, herunder også sikringsmidler.

På nuværende tidspunkt kan kriminalforsorgen alene anvende håndjern og håndjernstransportbælte. Disse ville, efter en målrettet afsøgning af markedet og efter at være blevet testet, kunne suppleres med yderligere sikringsmidler. Det kunne være en form for store håndjern, som monteres på anklerne og som er forbundet med en ekstra lang kæde imellem, som vanskeliggør muligheden for at løbe. Det kunne også være engangshåndjern – en form for strips – som er mildere og mindre sikkert sikringsmiddel. Der kan også være tale om andre former for fiksering, som vil være mere hensigtsmæssig at anvende ved eksempelvis længere transport eller i forbindelse med transport til læge, tandlæge og lignende, hvor håndjern må fjernes for at kunne afklæde sig, ligge på en briks/sidde i en tandlægestol og lignende. Det kunne ligeledes være relevant at indføre flere eller andre muligheder for fiksering for at nedbringe anvendelsen af sikringscelle eller for at gøre anvendelsen heraf mere skånsom.

Hvis lovforslaget vedtages, vil der blive fastsat nærmere administrative regler, der muliggør at justitsministeren kan godkende nye sikringsmidler.

Det forudsættes i den forbindelse, at betingelserne i straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 1-3, skal være opfyldt for at anvende sikringsmidler godkendt i medfør af de administrative regler udstedt i medfør af den foreslåede bestemmelse.

2.5. Delegation af afgørelseskompetence i visse sager om udgang m.v. for personer anbragt på psykiatrisk afdeling eller i institution ved dom

2.5.1. Gældende ret

Det følger af straffelovens § 16, stk. 1, 1. pkt., at personer, der på gernings-tidspunktet var utilregnelige på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles hermed, er straffri. Tilsvarende gælder for personer, der er mentalt retarderede i højere grad, jf. § 16, stk. 1, 2. pkt. Befandt gerningsmanden sig som følge af indtagelse af alkohol eller andre rusmidler forbigående i en tilstand af sindssygdom eller i en tilstand, der må ligestilles hermed, kan straf dog pålægges, når særlige omstændigheder taler derfor, jf. § 16, stk. 1, 3. pkt.

UDKAST

Det følger endvidere af straffelovens § 16, stk. 2, 1. pkt., at personer, der på gerningstidspunktet var mentalt retarderede i lettere grad, er straffri, medmindre særlige omstændigheder taler for at pålægge straf. Tilsvarende gælder personer, der befandt sig i en tilstand, som ganske må ligestilles med mental retardering, jf. straffelovens § 16, stk. 2, 2. pkt.

Hvis en person frifindes for straf i medfør af straffelovens § 16, kan retten efter straffelovens § 68, 1. pkt., træffe bestemmelse om anvendelse af andre foranstaltninger, der findes formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser.

Hvis mindre indgribende foranstaltninger som tilsyn, bestemmelser vedrørende opholdssted eller arbejde, afvænningsbehandling, psykiatrisk behandling m.v. ikke findes tilstrækkelige, kan det ifølge straffelovens § 68, 2. pkt., bestemmes, at den dømte skal anbringes i hospital for sindslidende, i institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller under tilsyn med mulighed for administrativ anbringelse eller i egnet hjem eller institution til særlig pleje eller forsorg.

Det følger af straffelovens § 69, at retten, hvis det findes formålstjenligt kan træffe bestemmelse om anvendelse af foranstaltninger som nævnt i § 68, 2. i stedet for straf, hvis gerningsmanden på gerningstidspunktet befandt sig i en tilstand, der var betinget af mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af de psykiske funktioner, og som ikke er af den i § 16 nævnte beskaffenhed.

Endvidere følger det af straffelovens § 73, at hvis en person, der har begået en strafbar handling, men efter dennes foretagelse, og før dom er afsagt, er kommet i en ikke blot forbigående tilstand af den art, der er nævnt i § 16 eller § 69, afgør retten, om straf skal idømmes eller bortfalde. Hvis det findes formålstjenligt, kan retten bestemme, at foranstaltninger efter § 68 eller § 69 skal anvendes i stedet for straf, eller indtil straffen måtte kunne fuldbyrdes.

Det følger af straffelovens § 73 a, stk. 1, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren og sundhedsministeren kan fastsætte regler om udgang m.v. til personer, der er anbragt i hospital for sindslidende m.v. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Endvidere følger det af straffelovens § 74 a, stk. 1, at hvis en person, der på gerningstidspunktet ikke var fyldt 18 år, har begået grovere personfarlig kri-

UDKAST

minalitet eller anden alvorlig kriminalitet, kan retten kan bestemme, at den pågældende skal undergive sig en struktureret, kontrolleret socialpædagogisk behandling af 2 års varighed, hvis det må anses for formålstjenligt for at forebygge yderligere lovovertrædelser. Retten kan give den dømte pålæg svarende til de vilkår, der kan fastsættes efter § 57 om betingede domme, jf. stk. 2.

Endelig følger det af § 74 a, stk. 4, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren kan fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang m.v. til personer, der er undergivet en foranstaltning efter stk. 1 og 2. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Bemyndigelsesbestemmelserne i straffelovens § 73 a, stk. 1, og § 74 a, stk. 4, er bl.a. udnyttet til udstedelse af bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 om udgangstilladelse m.v. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret, som ændret ved bekendtgørelse nr. 1184 af 6. december 2012 (udgangs bekendtgørelsen).

Bekendtgørelsens §§ 2-3 indeholder regler om udgang m.v. for anbringelse i henhold til dom efter straffelovens § 68, § 69 og § 73.

Det følger af udgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, at overlægen træffer afgørelse om bl.a. adgang til at færdes inden for hospitalets område og om udgang i en række nærmere angivne tilfælde for personer, der er dømt til anbringelse i hospital eller sygehusafdeling for sindslidende med undtagelse af Sikringsafdelingen under Psykiatrien i Region Sjælland.

Det fremgår af udgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 2, at amtsrådet for personer, der er dømt til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, træffer afgørelse om adgang til at færdes inden for institutionens område og om udgang i en række nærmere angivne tilfælde.

”Amtsrådet” skal i den forbindelse forstås som den kommunalbestyrelse, der har pligt til at yde hjælp (herefter handle- og tilsynskommunen) efter § 9, stk. 1, jf. stk. 7, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. love bekendtgørelse nr. 1555 af 2. november 2020 som senest ændret ved lov nr. 465 af 20. marts 2021.

Efter udgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 3, træffer statsadvokaten afgørelse om udgange, der ikke er omfattet af bekendtgørelsens § 2, stk. 1 eller 2.

UDKAST

Det fremgår af udgangsbekendtgørelsens § 4, stk. 1, at for personer, der er anbragt i en sikret afdeling på en døgninstitution for børn og unge som led i en dom efter straffelovens § 74 a, træffer lederen af den sikrede afdeling afgørelse om udgang i en række nærmere angivne tilfælde.

Efter udgangsbekendtgørelsens § 4, stk. 2, træffer politimesteren (Politidirektøren i København) afgørelse om udgang i en række nærmere angivne tilfælde. Afgørelsen sker efter indstilling fra lederen af den sikrede afdeling, jf. stk. 4

Efter udgangsbekendtgørelsens § 4, stk. 3, træffer statsadvokaten afgørelse om udgange, der ikke er omfattet af bekendtgørelsens § 4, stk. 1 eller 2. Afgørelsen sker efter indstilling fra lederen af den sikrede afdeling, jf. stk. 4.

Det fremgår af udgangsbekendtgørelsens § 14, stk. 1, at bl.a. afgørelser efter § 2, stk. 1 og 2, ikke kan påklages. Efter udgangsbekendtgørelsens § 14, stk. 2, kan afgørelser efter § 2, stk. 3, og § 4, stk. 3, påklages til Rigsadvokaten. Rigsadvokatens afgørelser kan ikke påklages til Justitsministeriet.

2.5.1.1 Fuldbyrkelse af anbringelsesdomme

Foranstaltninger over for personkredsen omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, 1. pkt., § 16, stk. 1, 3. pkt. og § 69 fuldbyrdes af sygehusvæsenet, der drives af regionerne, jf. § 74 i sundhedsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 903 af 26. august 2019. Det gælder bl.a. for personer, der ved strafferetlig dom er anbragt på en psykiatrisk afdeling.

Regionsrådenes modtagepligt på psykiatriske afdelinger er beskrevet i § 1 i lov nr. 1396 af 21. december 2005 om retspsykiatrisk behandling, som senest ændret ved lov nr. 504 af 1. maj 2019.

Foranstaltninger over for personkredsen omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, 2. pkt., § 16, stk. 2, og § 69 fuldbyrdes af kommunalbestyrelsen i den kommune, der har pligt til at yde hjælp til borgeren efter den sociale lovgivning.

Det følger af § 16 a, stk. 1, 2. pkt., i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, at kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om ophold i en boform efter § 108 i lov om social service (serviceloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1548 af 1. juli 2021.

Det fremgår af § 108, stk. 1, i serviceloven, at kommunalbestyrelsen skal tilbyde ophold i boformer, der er egnet til længerevarende ophold, til personer, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funk-

tionsevne har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan få dækket disse behov på anden vis.

Det følger af servicelovens § 108, stk. 7, at social- og ældreministeren fastsætter regler om særlige sikkerhedsforanstaltninger i boformer, der er omfattet af § 108, stk. 1, og om pligt for en region eller en eller flere kommuner til at modtage personer i de boformer, der er omfattet af stk. 1, bl.a. når disse personer i henhold til dom eller kendelse skal anbringes i en boform for personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne eller undergives tilsyn, herunder med mulighed for administrativ anbringelse.

Kommunerne kan ved valg af boform vælge at et § 108-tilbud i egen kommune, anvende et allerede eksisterende kommunalt § 108-tilbud i egen kommune, et § 108-tilbud i en anden kommune, et regionalt tilbud, eller et privat tilbud, som er godkendt efter servicelovens § 108 til målgruppen af personer med nedsat psykisk funktionsevne dømt til anbringelse ved dom.

Det følger af servicelovens § 66, stk. 1, nr. 7, at anbringelsessteder for børn og unge kan være døgninstitutioner, herunder delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner samt sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger. Døgninstitutioner kan oprettes og drives af kommuner eller af regioner eller som selvejende institutioner, som kommunalbestyrelsen eller regionsrådet indgår aftale med, jf. lovens § 66, stk. 3.

Servicelovens bestemmelser om boformer og døgninstitutioner suppleres af en række administrative forskrifter, som bl.a. findes i bekendtgørelse nr. 1239 af 22. november 2019 om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne samt om særlige sikkerhedsforanstaltninger for voksne og modtagepligt i boformer efter lov om social service og bekendtgørelse nr. 810 af 13. august 2019 om voksenansvar for anbragte børn og unge.

2.5.2. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet har sammen med Social- og Ældreministeriet og Sundhedsministeriet fundet anledning til at justere i, hvordan visse sager om udgang m.v. for personer anbragt på psykiatriske afdelinger, i boform eller i døgninstitution ved dom skal behandles.

Det er bl.a. sket i lyset af, at Folketingets Ombudsmand i 2020 og 2021 har haft fokus på domfældte med udviklingshæmning (mentalt retarderede) og i den forbindelse har gennemført tilsynsbesøg på en række tilbud til mål-

UDKAST

gruppen. Som en del af dette arbejde foretog Folketingets Ombudsmand en høring af Justitsministeriet vedrørende regler og praksis for udgangstilladelser efter udgangsbekendtgørelsen.

I praksis kan der opstå situationer, hvor en udgang, som en kommunalbestyrelse, en statsadvokat eller Rigsadvokaten har tilladt efter bestemmelser i udgangsbekendtgørelsen, ikke bør iværksættes, fordi lederen på boformen på baggrund af en konkret risikovurdering forud for en udgang vurderer, at det ikke vil være forsvarligt at iværksætte udgangen, f.eks. fordi den domsanbragte er udadreagerende eller har indtaget euforiserende stoffer. Efter en hidtidig praksis er sådanne beslutninger om ikke at gennemføre en bevilget udgang i visse tilfælde sket uden, at den myndighed, der havde meddelt udgangstilladelsen, havde tilbagekaldt tilladelsen.

Efter Justitsministeriets opfattelse har der været behov for at justere denne praksis. Det skyldes, at det efter ministeriets opfattelse er rigtigst at behandle situationen som en afgørelse om tilbagekaldelse af en tilladelse til udgang, som skal leve op til de forvaltningsretlige krav om f.eks. partshøring og klagevejledning, og som skal træffes af den kompetente myndighed.

En afgørelse om tilbagekaldelse skal, medmindre afgørelseskompetencen kan delegeres, træffes af den myndighed, som har udstedt tilladelsen.

Kommunalbestyrelsen i handle- og tilsynskommunen kan delegere kompetencen til at træffe afgørelse efter udgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 2, til ledelsen på et af kommunens egne boformer. Når afgørelseskompetencen er delegeret fra kommunalbestyrelsen til ledelsen på en af kommunens egne boformer, vil ledelsen af boformen også kunne træffe afgørelse om tilbagekaldelse, hvis ledelsen vurderer, at betingelserne herfor er tilstede, f.eks. fordi en konkret udgang ikke vurderes forsvarlig.

Der er derimod ikke hjemmel til at delegere afgørelseskompetencen i denne type sager fra kommunalbestyrelsen i handle- og tilsynskommen til boformer i en anden kommune eller til private eller regionale boformer. Det indebærer, at en eventuel afgørelse om tilbagekaldelse i sådanne situationer skal træffes af kommunalbestyrelsen.

Endvidere er der ikke hjemmel til at delegere afgørelseskompetencen efter udgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 3, fra statsadvokaterne til hverken kommunale, regionale eller private boformer. Det indebærer, at en eventuel afgørelse om tilbagekaldelse af en tilladelse til udgang, der er udstedt i medfør af udgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 3, skal træffes af statsadvokaterne.

UDKAST

Endelig er der ikke hjemmel til at delegere afgørelseskompetencen efter udgangsbekendtgørelsens § 14, stk. 2, jf. § 2, stk. 3, fra Rigsadvokaten til hverken kommunale, regionale eller private boformer. Det indebærer, at en eventuel afgørelse om tilbagekaldelse i disse sager skal tilbagekaldes af Rigsadvokaten.

Samlet indebærer dette efter Justitsministeriets opfattelse, at ledelsen på boformer, hvor der er personer anbragt ved dom, efter de nugældende regler ikke kan træffe afgørelse om tilbagekaldelse af udgangstilladelser, der er udstedt af en kommunalbestyrelse, statsadvokat eller Rigsadvokaten.

Det betyder, at hvis ledelsen på boformen vurderer, at det ikke vil være forsvarligt at iværksætte en tilladt udgang, vil dette i stedet skulle indgå i grundlaget for kommunalbestyrelsens, statsadvokatens eller Rigsadvokatens eventuelle afgørelse om tilbagekaldelse.

For at justere praksis i overensstemmelse med det ovennævnte er der for det første etableret en midlertidig telefonordning, som gælder i forhold til boformer for personer med vidtgående psykiske handicap. Ordningen skal sikre, at en boformens ledelse hurtigt kan komme i kontakt med kommunalbestyrelsen, den regionale statsadvokat eller Rigsadvokaten, hvis boformens ledelse vurderer, at det ikke vil være forsvarligt, at en udgang, der er bevilget af kommunalbestyrelsen, en statsadvokat eller af Rigsadvokaten, iværksættes. Den myndighed (kommunalbestyrelsen, en statsadvokat eller Rigsadvokaten), der har meddelt udgangstilladelsen, vil herefter tage stilling til, om udgangstilladelsen skal tilbagekaldes.

Ombudsmandens tilsyn har haft fokus på udviklingshæmmede, der ved dom er anbragt på institutioner inden for det sociale område. Justitsministeriet har sammen med Sundhedsministeriet imidlertid fundet, at de samme hensyn gør sig gældende i forhold til afgørelser om udgangstilladelser m.v. til psykisk syge personer, der i henhold til dom er anbragt på en psykiatrisk afdeling. Afgørelser om udgang m.v. for denne persongruppe træffes enten af overlægen, jf. udgangsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, statsadvokaten, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 3, eller af Rigsadvokaten, jf. bekendtgørelsens § 14, stk. 2, jf. § 2, stk. 3. På denne baggrund etableres der for det andet også en midlertidig ordning i disse sager. Ordningen skal sikre, at overlægen hurtigt kan komme i kontakt med den regionale statsadvokat eller Rigsadvokaten, hvis overlægen vurderer, at det ikke vil være forsvarligt, at en udgang, der er tilladt af en statsadvokat eller af Rigsadvokaten, iværksættes.

Justitsministeriet finder imidlertid, at der som erstatning for disse midlertidige ordninger bør etableres mulighed for at delegere kompetencen til at

UDKAST

træffe afgørelse om tilbagekaldelse i denne type sager til lederen eller dennes stedfortræder på den pågældende boform eller til overlægen på den pågældende afdeling. Det skal navnlig sikre, at ledelsen eller overlægen selv får mulighed for at træffe afgørelse i situationer, hvor der som led i den behandlingsmæssige eller pædagogiske indsats er behov for at træffe en afgørelse om udgang. Det gælder eksempelvis situationer, hvor der forud for en planlagt udgang på baggrund af en forsvarlighedsvurdering vurderes at være behov for at tilbagekalde udgangstilladelsen.

I tilfælde, hvor ledelsen på boformen eller overlægen vurderer, at det ikke længere er forsvarligt at opretholde en generel udgangstilladelse, bør dette meddeles til den myndighed, der har bevilget den generelle tilladelse. Denne myndighed skal herefter vurdere, om den generelle udgangstilladelse skal tilbagekaldes.

Endvidere finder Justitsministeriet, at der bør tilvejebringes et sikkert lovgrundlag med henblik på at sikre, at ledelsen på boformer kan træffe afgørelse om udgang til uopsættelige indlæggelser på et hospital til somatisk eller psykiatrisk behandling. En sådan kompetence tilfalder allerede i dag kommunalbestyrelsen i handle- og tilsynskommunen efter udgangsbekendtgørelsen, ligesom overlægen på en psykiatrisk afdeling efter bekendtgørelsen kan træffe bestemmelse om uopsættelig indlæggelse på et somatisk hospital.

På den baggrund finder Justitsministeriet samlet, at der bør etableres mulighed for, at afgørelseskompetencen i visse tilfælde kan delegeres til ledelsen på boformer og overlægen på afdelinger, hvor der er anbragt personer i henhold til en strafferetlig dom efter straffelovens § 68, § 69 og § 73.

Den samme mulighed bør efter Justitsministeriets opfattelse også etableres i forhold døgninstitutioner for børn og unge, hvor der er anbragt personer i henhold til en strafferetlig dom efter straffelovens § 74 a. Det skyldes tilsvarende grunde, som dem der er anført ovenfor.

I medfør af § 74 a, stk. 4, er der således fastsat regler i udgangsbekendtgørelsens § 4, hvorefter afgørelseskompetencen i sager om udgang m.v. er tillagt forskellige myndigheder. I visse tilfælde er afgørelseskompetencen tillagt lederen på den sikrede afdeling på døgninstitutionen (stk. 1), mens kompetencen i andre tilfælde er tillagt politidirektøren i København (stk. 2) og statsadvokaten (stk. 3) samt endelig Rigsadvokaten i visse klagesager (§ 14, stk. 2, jf. § 2, stk. 3). Justitsministeriet finder derfor, at der også i disse sager bør være adgang til, at institutionsledelsen får delegeret afgørelseskompe-

tencen i visse tilfælde, herunder i sager om tilbagekaldelse af udgangstilladelser.

Endelig bør der efter Justitsministeriets opfattelse skabes klar hjemmel til at delegation af myndighedsopgaven med at træffe visse afgørelser om udgang m.v. også kan ske til døgninstitutioner og boformer, som drives af private og som selvejende institutioner.

2.5.3. Den foreslåede ordning

Der foreslås ændringer af bemyndigelsesbestemmelserne i straffelovens § 73 a, stk. 1, og § 74 a, stk. 4. Formålet er at skabe en klar lovhjemmel til, at kompetencen til at træffe afgørelser om udgang m.v. i visse tilfælde kan delegeres fra den myndighed, der som udgangspunkt nu er tillagt kompetencen, til ledelsen på den boform, døgninstitution eller psykiatriske afdeling, hvor den pågældende person er anbragt.

Det foreslås, at der tilføjes et nyt 2. pkt. i straffelovens § 73 a, stk. 1, hvor det fremgår, at justitsministeren i den forbindelse kan fastsætte regler om, at delegation af kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. kan ske til overlægen på psykiatriske afdelinger samt til lederen og lederens stedfortræder på boformer, jf. § 108 i lov om social service, der drives af kommuner, regioner og private.

Udtrykket »i den forbindelse« henviser til bestemmelsens 1. pkt., hvoraf følger, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren og sundhedsministeren kan fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang m.v. til personer, der er anbragt på psykiatriske afdelinger m.v. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af straffelovens §§ 68 eller 69. Henvisningen indebærer, at justitsministerens eventuelle fastsættelse af regler om delegation af kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. sker efter forhandling med social- og ældreministeren og sundhedsministeren.

Udtrykket »m.v.« ved siden af ordet »udgang« svarer til formuleringen i bestemmelsens 1. pkt. og sigter tilsvarende navnlig til tilfælde, hvor der opstår behov for at indlægge den pågældende på et hospital til behandling for en somatisk lidelse.

Efter den foreslåede ændring i straffelovens § 73 a, stk. 1, kan delegation for det første ske til overlægen på en psykiatrisk afdeling. Det indebærer, at delegation kan ske til overlægen på afdelinger, hvor personer, der er sindssyge eller i en tilstand sidestillet hermed, er anbragt ved dom.

UDKAST

For det andet kan delegation efter den foreslåede bestemmelse ske til lederen eller dennes stedfortræder på boformer, jf. servicelovens § 108, der drives af kommuner, regioner eller private. Det indebærer, at delegation kan ske til ledelsen på boformer, hvor der i henhold til dom er anbragt personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne, jf. servicelovens § 108.

Med henvisning til boformer »der drives af kommuner, regioner og private« skabes der klar hjemmel til, at delegation af myndighedsopgaven med at træffe visse afgørelser om udgang m.v. kan ske til bl.a. private boformer.

De almindelige forvaltningsretlige regler, herunder forvaltningsloven og forvaltningsretlige grundsætninger skal finde anvendelse i de sager, hvor der er delegeret afgørelseskompetence. Det gælder også, hvor delegationen sker til en privat boform.

Endvidere foreslås det, at der tilføjes et nyt 2. pkt. i straffelovens § 74 a, stk. 4, hvor det fremgår, at justitsministeren kan fastsætte regler om, at kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. kan delegeres til lederen eller lederens stedfortræder på sikrede afdelinger på døgninstitutioner for børn og unge, jf. § 66, stk. 1, nr. 7, i lov om social service, der drives af kommuner, regioner eller som selvejende institutioner, som kommunalbestyrelsen eller regionsrådet indgår aftale med.

Udtrykket »i den forbindelse« henviser til bestemmelsens 1. pkt., hvoraf følger, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren kan fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang mv. til personer, der er undergivet en foranstaltning efter § 74, stk. 1 og 2, om ungdomssanktioner. Henvisningen indebærer, at justitsministerens eventuelle fastsættelse af regler om delegation af kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang sker efter forhandling med social- og ældreministeren.

Udtrykket »m.v.« ved siden af ordet »udgang« svarer til formuleringen i bestemmelsens 1. pkt. og sigter tilsvarende navnlig til tilfælde, hvor der opstår behov for at indlægge den pågældende på et hospital.

Delegation kan efter den foreslåede ændring i straffelovens § 74 a, stk. 4, ske til lederen eller lederens stedfortræder på sikrede afdelinger døgninstitutioner for børn og unge, jf. § 66, stk. 1, nr. 7, i lov om social service, der drives af kommuner, regioner eller som selvejende institutioner, som kommunalbestyrelsen eller regionsrådet indgår aftale med.

Med henvisning til døgninstitutioner for børn og unge, der drives af »kommuner, regioner eller som selvejende institutioner« skabes der klar hjemmel

UDKAST

til, at delegation af myndighedsopgaven med at træffe visse afgørelser om udgang m.v. kan ske til bl.a. selvejende institutioner.

De almindelige forvaltningsretlige regler, herunder forvaltningsloven og forvaltningsretlige grundsætninger, skal også finde anvendelse i de sager, hvor der er delegeret afgørelseskompetence i medfør af den foreslåede ændring i straffelovens § 74 a, stk. 4. Det gælder også, hvor delegationen sker til en selvejende institution.

De foreslåede tilføjelser i bemyndigelsesbestemmelserne i straffelovens § 73 a, stk. 1, og § 74 a, stk. 4, påtænkes i første omgang udmøntet ved at administrativt at fastsætte regler i udgangsbekendtgørelsen med henblik på at sikre, at overlægen på hospitaler og ledelsen på boformer og døgninstitutioner, hvor der i henhold til straffedom er anbragt personer, kan træffe visse afgørelser om meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang.

Det forudsættes i den forbindelse ikke, at der grundlæggende skal ændres på reglerne i udgangsbekendtgørelsen, om hvilke myndigheder, f.eks. statsadvokaten eller kommunalbestyrelsen, der kan træffe afgørelse om udgang.

Det forudsættes derimod, at der fastsættes supplerende regler, hvorefter afgørelseskompetencen kan delegeres fra den myndighed, som er tillagt kompetence til at træffe afgørelse om udgang, til ledelsen på den boform, døgninstitution eller psykiatriske afdeling, hvor den pågældende anbragte person befinder sig.

Nærmere bestemt forudsættes det, at der fastsættes regler, hvorefter ledelsen på boformen, døgninstitutionen eller overlægen på afdelingen kan tilbagekalde en udgangstilladelse udstedt af en myndighed, hvis ledelsen eller overlægen finder, at der behov for en sådan tilbagekaldelse. Sådanne regler forudsættes eksempelvis at indebære, at ledelsen på en døgninstitution kan tilbagekalde en udgangstilladelse udstedt af en statsadvokat, hvis ledelsen forud for udgangen finder, at det vil være uforsvarligt at iværksætte udgangen.

De nærmere regler om eventuel klageadgang i disse tilfælde vil blive fastsat administrativt i udgangsbekendtgørelsen.

Yderligere forudsættes det, at der kan fastsættes regler om, at ledelsen på boformen kan træffe afgørelse om udgang til uopsættelige indlæggelser på et hospital til somatisk eller psykiatrisk behandling.

UDKAST

Endelig lægges der med forslaget op til at ændre begrebet ”hospital for sindslidende” til ”psykiatrisk afdeling” alle steder i loven, da ”hospital for sindslidende” er en forældet betegnelse. Der er i den forbindelse ikke til-tænkt nogle indholdsmæssige ændringer.

3. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

[Lovforslagets økonomiske konsekvenser er under afklaring]

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

6. Klima- og miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen klima- og miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.

8. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

-

9. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, an- før »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/Hvis nej, an- før »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	[Under afklaring]	[Under afklaring]
Implemente- ringskonsekven- ser for stat, kom- muner og regio- ner	Ingen	Ingen

UDKAST

Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Ingen EU-retlige aspekter.	
Er i strid med de principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering/ Går videre end minimumskrav i EU-regulering	Ja	Nej X

UDKAST

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Efter retsplejelovens § 748 a, stk. 1, kan retten tillade, at sigtede deltager i et retsmøde under efterforskningen eller forberedelsen af hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtedes tilstedeværelse i retten ikke er nødvendig.

Det foreslås, at retten kan bestemme, at sigtede deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen.

Ved vurderingen af varetægtsarrestantens undvigelsesrisiko skal der lægges afgørende vægt på den sigtedes personlige forhold. Der vil efter omstændighederne bl.a. kunne lægges vægt på familiære, erhvervmæssige, økonomiske og bopælmæssige forhold, hvis stabilitet kan tale imod undvigelsesrisiko.

En varetægtsarrestant vil som udgangspunkt være undvigelsestruet, hvis den pågældende er varetægtsfængslet efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1, og der dermed er bestemte grunde til at antage, at den sigtede vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen. Det er dog ikke et krav for anvendelsen af den foreslåede bestemmelse, at der er varetægtsfængslet efter netop retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1.

Sagens alvor og den mulige strafsanktion kan endvidere indgå i vurderingen af risikoen for, at varetægtsarrestanten vil flygte, men det kan ikke lægges til grund, at varetægtsarrestanten er undvigelsestruet alene under henvisning hertil.

Forslaget indebærer, at det ikke længere vil være en betingelse, at den sigtede giver sit samtykke til at deltage via videokommunikation, hvis vedkommende vurderes undvigelsestruet. Retten vil således kunne træffe bestemmelse om en sådan deltagelse, selv om sigtede ønsker at være personligt til stede, og selv om en sådan personlig deltagelse i retsmødet ikke kan siges at ville være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheder. Det forudsættes, at retten træffer afgørelse på baggrund af anklagemyndighedens begæring herom.

UDKAST

Det er en afgørende forudsætning for, at sigtede kan pålægges at deltage via videoforbindelse, at sigtede og dennes forsvarer har adgang til direkte og fortrolig kommunikation. Det bør bero på rettens vurdering, om denne forudsætning i det konkrete tilfælde kræver, at forsvareren fysisk befinder sig samme sted som sigtede, eller om den fortrolige kommunikation kan sikres, selvom forsvareren befinder sig et andet sted end sigtede. Retten bør ved sin afgørelse herom lægge betydelig vægt på de ønsker, som den sigtede og forsvareren måtte have med hensyn til forsvarerens fysiske placering. Hvis den sigtede og forsvareren ikke deltager fra samme sted, må retten ved retsmødets begyndelse vejlede den sigtede om muligheden for at få en pause med henblik på drøftelser med sin forsvarer.

Bestemmelsen forudsættes anvendt i lyset af de praktiske forhold hos anklagemyndighed, domstole, kriminalforsorg og psykiatriske institutioner mv.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3.3.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2

Efter retsplejelovens § 748 b, stk. 1, kan retten bestemme, at en sigtet, der er undergivet varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning efter kapitel 70, deltager i et retsmøde om forlængelse af fristen for varetægtsfængslingen eller foranstaltningen ved anvendelse af telekommunikation med billede, når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder. Det gælder dog ikke for retsmøder, hvor der første gang skal tages stilling til fristforlængelse.

Det foreslås, at retten kan bestemme, at en sigtet, der er undergivet varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning efter kapitel 70, deltager i et retsmøde om forlængelse af fristen for varetægtsfængslingen eller foranstaltningen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen.

Ved vurderingen af varetægtsarrestantens undvigelsesrisiko skal der lægges afgørende vægt på den sigtedes personlige forhold. Der vil efter omstændighederne bl.a. kunne lægges vægt på familiære, erhvervmæssige, økonomiske og bopælmæssige forhold, hvis stabilitet kan tale imod undvigelsesrisiko.

UDKAST

En varetægtsarrestant vil som udgangspunkt være undvigelsestruet, hvis den pågældende er varetægtsfængslet efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1, og der dermed er bestemte grunde til at antage, at den sigtede vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen. Det er dog ikke et krav for anvendelsen af den foreslåede bestemmelse, at der er varetægtsfængslet efter netop retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1.

Sagens alvor og den mulige strafsanktion kan endvidere indgå i vurderingen af risikoen for, at varetægtsarrestanten vil flygte, men det kan ikke lægges til grund, at varetægtsarrestanten er undvigelsestruet alene under henvisning hertil.

Den foreslåede ændring af retsplejelovens § 748 b vil medføre, at retten i øget omfang kan bestemme, at sigtede kan deltage i et retsmøde om fristforlængelse ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtede er undvigelsestruet. Baggrunden herfor er, at det efter den foreslåede ikke er et krav, at retten finder den sigtedes deltagelse via telekommunikation med billede for ubetænkeligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder.

Retten vil således kunne træffe bestemmelse om en sådan deltagelse, selv om sigtede ønsker at være personligt til stede, og selv om en sådan personlig deltagelse i retsmødet ikke kan siges at være ubetænkeligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder. Det forudsættes, at retten træffer afgørelse på baggrund af anklagemyndighedens begæring herom.

Den foreslåede regel finder ikke anvendelse for retsmøder, hvor der første gang skal tages stilling til forlængelse af en varetægtsfængsling eller varetægtsfængsling i isolation ud over de frister, som er nævnt i § 768 a, stk. 1 og 2, og § 770 c, stk. 3-5, eller når kæremål behandles mundtligt efter § 767, stk. 4, og § 770 e.

Bestemmelsen forudsættes anvendt i lyset af de praktiske forhold hos anklagemyndighed, domstole, kriminalforsorg og psykiatriske institutioner mv.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3.3.2. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3

Det fremgår af retsplejelovens § 771, stk. 1, at en varetægtsarrestant kan modtage besøg i det omfang, opretholdelsen af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet tillader det. Politiet kan af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til pkt. 2.1.1. og 2.2.1. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Med henblik på at tilvejebringe et sikkert lovgrundlag foreslås det, at besøgskontrol også kan iværksættes for at forhindre, at en varetægtsarrestant unddrager sig forfølgning eller fuldbyrdelse.

Ved vurderingen af varetægtsarrestantens undvigelsesrisiko skal der lægges afgørende vægt på den sigtedes personlige forhold. Der vil efter omstændighederne bl.a. kunne lægges vægt på familiære, erhvervmæssige, økonomiske og bopælsmæssige forhold, hvis stabilitet kan tale imod undvigelsesrisiko.

En varetægtsarrestant vil som udgangspunkt være undvigelsestruet, hvis den pågældende er varetægtsfængslet efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1, og der dermed er bestemte grunde til at antage, at den sigtede vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen. Det er dog ikke et krav for anvendelsen af den foreslåede bestemmelse, at der er varetægtsfængslet efter netop retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1.

Sagens alvor og den mulige strafsanktion kan endvidere indgå i vurderingen af risikoen for, at varetægtsarrestanten vil flygte, men det kan ikke lægges til grund, at varetægtsarrestanten er undvigelsestruet alene under henvisning hertil.

Den foreslåede ændring af retsplejelovens § 771 vil medføre, at besøgskontrol vil kunne anvendes over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede.

Hvis lovforslaget vedtages vil der blive foretaget konsekvensrettelser i bekendtgørelse nr. 107 af 30. januar 2019 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.3.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 4

Det fremgår af retsplejelovens § 771, stk. 1, at en varetægtsarrestant kan modtage besøg i det omfang, opretholdelsen af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet tillader det. Politiet kan af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til pkt. 2.1.1. og 2.2.1. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Det foreslås, at politiet kan modsætte sig, at en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at have tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i en verserende voldelig konflikt med en anden gruppe af personer, og at der inden for den gruppe, som den indsatte skønnes at have tilknytning til, som led i konflikten enten er anvendt skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller er begået brandstiftelse omfattet af straffelovens § 180, modtager besøg af personer med tilknytning til den pågældende gruppe eller en anden tilsvarende gruppe, medmindre ganske særlige grunde gør sig gældende.

Den foreslåede regel udgør et supplement til de eksisterende regler om besøgskontrol.

Forslaget indebærer ikke, at der indføres en pligt for politiet til at modsætte sig besøg. Der vil således kunne forekomme tilfælde, hvor politiet skønner, at det af politimæssige eller efterforskningsmæssige grunde er mere hensigtsmæssigt at undlade at modsætte sig besøg.

Begrebet »tilknytning« indebærer, at der må foreligge en antagelse om en stærk tilknytning til gruppen som sådan. Forslaget omfatter således ikke personer med en løsere tilknytning til den pågældende persongruppe. Det blotte bekendtskab med enkeltpersoner fra den pågældende gruppe falder således uden for den foreslåede bestemmelses anvendelsesområde.

Det afgørende for at bringe den foreslåede bestemmelse i anvendelse er på det punkt alene, at varetægtsarrestanten ifølge politiets skøn har en sådan tilstrækkelig tilknytning til den pågældende persongruppe.

Det forhold, at en varetægtsarrestant på tidspunktet for varetægtsfængslingens påbegyndelse har haft tilknytning til rocker- og bandemiljøet mv., men under varetægtsfængslingen har forladt dette miljø, vil kunne indgå i vurde-

ringen af, at den pågældende ikke længere har den fornødne tilknytning til gruppen.

En tilknytning til en rocker- eller bandegruppe mv., der først er opstået under anbringelsen, vil medføre, at besøg afskæres under de nævnte omstændigheder.

Begrebet »grupper af personer« indebærer, at der skal være mere end én person på hver side i konflikten. Som grupper anses ikke kun formaliserede grupper med en fast struktur og rollefordeling medlemmerne imellem, et fast tilholdssted og med navn eller lignende. Bestemmelsen omfatter også mere løse grupperinger, hvis gruppen dog virker med et fælles sigte eller mål og/eller har et fast reaktionsmønster i bestemte situationer, f.eks. at personerne i gruppen som regel bliver alarmeret og instrueret via telefon- eller sms-kæder i forbindelse med bestemte voldelige eller truende begivenheder, som indtræffer.

Begrebet »voldelig« indebærer, at konflikten må have givet sig udslag i mindst én hændelse, der kan karakteriseres som voldelig. Hermed sigtes navnlig til voldelige angreb, hvor en eller flere personer med tilknytning til en persongruppe har overfaldet en eller flere personer med tilknytning til en anden gruppe. Også situationer, hvor en eller flere personer fra de involverede grupper er stødt sammen efter aftale eller indbyrdes forståelse, og hvor der derfor ikke kan siges at være tale om et egentligt angreb, er omfattet, hvis sammenstødet har indebåret en voldelig konfrontation.

For at en konflikt kan anses for voldelig, må der dog være tale om et voldeligt præg af en vis styrke. Handlinger, som alene må anses for omfattet af straffelovens § 244 om simpel vold, vil således ikke i sig selv kunne føre til, at en konflikt skal betragtes som voldelig. Det omfatter eksempelvis i almindelighed slag, spark og lignende.

Den foreslåede bestemmelse tager derimod navnlig sigte på tilfælde, hvor der som led i konflikten er sket angreb eller sammenstød under anvendelse af stik- eller slagvåben eller lignende. Anvendelse af skydevåben mv. vil også medføre, at konflikten skal betragtes som voldelig. Som udgangspunkt må der således som led i konflikten være begået handlinger, der som minimum kan karakteriseres som kvalificeret vold, jf. straffelovens § 245.

Det er ikke en betingelse, at der er tale om en gensidigt voldelig konflikt. Der vil også være tale om en verserende voldelig konflikt i den foreslåede bestemmelses forstand i tilfælde, hvor en gruppe af personer ensidigt forfølger en anden gruppe af personer. I sådanne tilfælde vil konflikten dog alene

UDKAST

have konsekvenser for adgangen til at modtage besøg for personer med tilknytning til den gruppe i konflikten, der udfører angrebene.

Begrebet »verserende« indebærer, at der må være en aktuel risiko for yderligere hændelser af den ovenfor nævnte karakter. Det gælder, uanset om et besøg kan frygtes at virke som katalysator for yderligere hændelser eller ej.

Det vil bero på et politifagligt skøn, om der er tale om en verserende voldelig konflikt. Det vil i den forbindelse i almindelighed kunne lægges til grund, at der vil være en aktuel risiko for yderligere voldelige hændelser, og at den voldelige konflikt således fortsat er verserende, hvis konflikten inden for de seneste tre måneder er kommet til udtryk i en eller flere voldelige hændelser.

Finder der en ny voldelig hændelse sted i denne periode, vil konflikten i almindelighed fortsat skulle anses for at være aktuelt voldelig i yderligere en periode på tre måneder. Der kan imidlertid også være tale om en verserende voldelig konflikt, selv om der er forløbet mere end tre måneder, uden at der har fundet voldelige hændelser sted. En sådan længere periode uden angreb kan således ikke i sig selv tages som udtryk for, at risikoen for nye voldelige hændelser er drevet over.

Der kan således være flere grunde til, at en konflikt i en periode ikke konkret har givet sig udslag i voldelige angreb eller sammenstød. Der kan f.eks. være tale om, at de grupper, der er involveret i konflikten, har haft behov for at bruge tid på at planlægge et nyt angreb eller for at skaffe våben.

Endvidere kan der f.eks. være tale om, at flere af en gruppes medlemmer har været frihedsberøvet. Den eller de pågældende grupper kan derfor have ønsket at afvente f.eks. prøveløsladelse af en eller flere af de frihedsberøvede medlemmer, således at den enkelte gruppe vil stå stærkere ved et senere angreb.

Også mere tilfældige omstændigheder kan have betydet, at de stridende grupper ikke fysisk er stødt sammen, ligesom der kan være tale om, at de pågældende grupper nok har haft sammenstød, men at disse ikke har haft en voldelig karakter.

I det politifaglige skøn af, om der er en aktuel risiko for nye voldelige hændelser mv., kan der indgå andre momenter. Politiet vil således – ud over den forløbne tid siden seneste voldelige hændelse – eksempelvis kunne lægge vægt på, om personer med tilknytning til de involverede persongrupper er eller har været i besiddelse af våben som led i konflikten, eller om der som led i konflikten anvendes eller har været anvendt skud- eller stiksikre veste

UDKAST

eller lignende, ligesom episoder med utryghedsskabende adfærd i øvrigt vil kunne tillægges betydning.

Sådanne handlinger vil kunne tale for, at der fortsat er en aktuel risiko for voldelige hændelser, uanset om der har været tale om en forberedelse af eller en forholdsregel mod et voldeligt angreb eller sammenstød. Det vil i den forbindelse tillige kunne tillægges betydning, om konflikten har ført til oprettelse af visitationszoner.

Herudover vil også andre momenter af relevans kunne indgå i den politifaglige vurdering af risikosituationen. Omvendt vil der også kunne forekomme særlige tilfælde, hvor der ikke kan siges at være en aktuel risikosituation, selv om der har fundet en voldelig hændelse sted inden for de seneste tre måneder. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis der er et klart grundlag for at anse den voldelige konflikt som afsluttet, f.eks. hvis den ene gruppe i konflikten må anses for opløst.

Afskæring af retten til besøg vil alene ramme personer med tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i den verserende voldelige konflikt. Denne betingelse indebærer, at mindst én af de handlinger, som medfører, at konflikten anses for verserende voldelig, jf. herom ovenfor, skal være begået inden for den gruppe, som varetægtsarrestanten er knyttet til.

Det er i den forbindelse uden betydning, om der er tale om et (første) angreb, eller om handlingen er begået som eksempelvis et modangreb eller en hævnaktion. Det er heller ikke nogen betingelse, at gruppen som helhed står bag voldshandlingen.

Det er imidlertid en betingelse, at voldsudøvelsen er begået som led i konflikten. Dette indebærer eksempelvis, at et enkelt voldeligt angreb vil kunne begrænse muligheden for besøg for varetægtsarrestanter tilknyttet den angribende gruppe, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt. Hvis der senere udføres en hævnaktion, vil også varetægtsarrestanter, som er tilknyttet den gruppe, som tager hævn, herved blive afskåret fra besøg, forudsat at betingelserne i øvrigt er til stede.

Begrebet »konflikt« skal forstås bredt. Enhver uoverensstemmelse eller uenighed mellem to eller flere grupper vil kunne udgøre en konflikt i den foreslåede bestemmelses forstand. Det er uden betydning for vurderingen af, om en konflikt er omfattet af den foreslåede bestemmelse, hvad der er årsagen til konflikten, og hvad konflikten drejer sig om. Det er ligeledes uden

UDKAST

betydning, om konflikten er begrundet i et eller flere forhold. Det vil bero på et politifagligt skøn, om der er tale om en konflikt.

Det er en betingelse for den foreslåede ordnings anvendelse, at der inden for den gruppe, som varetægtsarrestanten skønnes knyttet til, som led i konflikten enten er anvendt skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller er begået brandstiftelse efter straffelovens § 180. De våbentyper, der er omfattet af den foreslåede bestemmelse, svarer således til de våbentyper, der er omfattet af straffelovens § 192 a, stk. 1.

Denne betingelse skal ses i lyset af, at hvis en part i en konflikt mellem forskellige grupper på et tidspunkt i konflikten har anvendt et så alvorligt våben mv., som de omfattede, må konflikten i almindelighed antages at have en sådan grad af alvor, at den vil kunne udvikle sig til en trussel mod tilfældige personer.

Det er ikke en betingelse, at gruppen som helhed står bag anvendelsen af skydevåben mv., men det er en betingelse, at skydevåbnet mv. er anvendt som led i konflikten. Er der således anvendt skydevåben mv. en enkelt gang, uden at der i øvrigt foreligger en konflikt, vil den foreslåede ordning ikke finde anvendelse.

Det er ikke en betingelse, at anvendelsen af skydevåben mv. er sket som led i den voldsudøvelse, som gør, at konflikten betragtes som verserende voldelig, jf. herom ovenfor. Også i tilfælde, hvor der ikke aktuelt har været anvendt skydevåben, men hvor konflikten ikke desto mindre må karakteriseres som verserende voldelig, vil adgangen til besøg blive afskåret, hvis der én gang tidligere har været anvendt skydevåben mv. som led i konflikten. Det gælder, uanset hvor lang tid der måtte være gået siden anvendelsen af skydevåbnet mv.

Eksempelvis vil adgangen til besøg i almindelighed være afskåret for personer med tilknytning til en gruppe, der flere år tidligere har anvendt et skydevåben som led i en konflikt med en anden persongruppe, og som nu har begået et knivoverfald mod den anden gruppe som led i samme konflikt. I dette tilfælde vil betingelsen om anvendelse af skydevåben mv. være opfyldt, ligesom betingelsen om, at konflikten skal være verserende voldelig, vil være opfyldt i kraft af knivoverfaldet.

Omvendt vil anvendelsen af et skydevåben mv. også i sig selv kunne udgøre den begivenhed, som medfører, at en konflikt nu må betegnes som verserende voldelig. Anvendelsen af et skydevåben mv. vil således i sig selv

UDKAST

kunne være den udløsende begivenhed, som bevirker, at adgangen til besøg afskæres, uanset at der ikke herudover er begået voldshandlinger inden for den pågældende gruppe.

Eksempelvis vil adgangen til besøg være afskåret for varetægtsarrestanter med tilknytning til en gruppe, der nu har anvendt et skydevåben som led i en konflikt med en anden persongruppe, uanset at der aldrig tidligere har været begået voldshandlinger eller har været anvendt skydevåben som led i konflikten.

Her vil den aktuelle anvendelse af skydevåbnet således i sig selv opfylde både betingelsen om, at der skal være anvendt skydevåben mv., og betingelsen om, at konflikten skal være verserende voldelig. I begge tilfælde vil adgangen til besøg alene blive afskåret for varetægtsarrestanter, der skønnes at have tilknytning til den gruppe som den eller de personer, der har anvendt skydevåbnet mv.

Det bemærkes, at den foreslåede ordning ikke vil finde anvendelse, hvis ganske særlige grunde gør sig gældende.

Det bemærkes i den forbindelse, at besøg også fra nærtstående som det klare udgangspunkt under de foreslåede omstændigheder vil være afskåret.

Ganske særlige grunde vil navnlig kunne foreligge, hvis humanitære eller lignende tungtvejende hensyn gør sig gældende.

I tilfælde, hvor den foreslåede ordning ikke finder anvendelse, idet ganske særlige grunde gør sig gældende, vil der være mulighed for at træffe bestemmelse om, at besøg skal gennemføres under overværelse af politiet, hvis betingelserne herfor er opfyldt, jf. lovforslagets § 1, nr. 3.

Forslaget indebærer, at politiet skal træffe afgørelse om, hvorvidt adgangen til at modtage besøg skal afskæres under de foreslåede omstændigheder.

Det vil i den forbindelse være politiets oplysninger, som vil skulle danne grundlag for afgørelsen i de pågældende sager. Dette gælder såvel i forhold til oplysninger om varetægtsarrestantens tilknytning til en rocker- eller bandegruppering mv. som i forhold til oplysninger om hvorvidt den, der ansøger om besøg har tilknytning til en sådan gruppering.

Varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets afslag på besøg eller krav om kontrol forelægges retten til afgørelse.

UDKAST

Det bemærkes, at varetægtsarrestanten altid har ret til ukontrolleret besøg af sin forsvarer.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.3.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 5

Det fremgår af retsplejelovens § 771, stk. 1, at en varetægtsarrestant kan modtage besøg i det omfang, opretholdelsen af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet tillader det. Politiet kan af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til pkt. 2.1.1. og 2.2.1. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Det foreslås, at politiet kan forlange, at varetægtsarrestanter som af politiet skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, hvor de pågældende personer tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, skal have overværet deres besøg, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Den foreslåede regel udgør et supplement til de eksisterende regler om besøgskontrol.

Anvendelsen af den foreslåede ordning forudsætter, at varetægtsarrestanten efter politiets oplysninger skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, hvor de pågældende personer tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet.

Spørgsmålet om, hvorvidt en gruppe af personer »tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet«, vil bero på en politifaglig vurdering.

Den foreslåede betingelse vil omfatte tilfælde, hvor gruppens medlemmer står bag organiseret eller systematisk kriminalitet, men også situationer, hvor (nogle af) de enkeltpersoner, som har tilknytning til gruppen, hver især har begået lovovertrædelser af en sådan grovhed og i et sådant omfang eller antal, at den samlede kriminalitet inden for gruppen må anses for omfattende og alvorlig, falder ind under bestemmelsen.

UDKAST

Det er således ikke et krav, at alle de personer, der har en fastere tilknytning til gruppen, er dømt for kriminalitet, men det kræves, at andelen af personer, som er dømt, i sammenhæng med antallet og grovheden af de kriminelle forhold gør, at den samlede kriminalitet inden for gruppen må anses for omfattende og alvorlig. Vurderingen heraf forudsættes at være baseret på fældende strafferetlige afgørelser.

Ved vurderingen af, om personerne knyttet til gruppen samlet set står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, vil der endvidere skulle lægges vægt på, om de pådømte forhold er overtrædelser af straffeloven, og om overtrædelserne har ført til idømmelse af ubetingede fængselsstraffe. Det vil ligeledes skulle tillægges betydning, hvor lang tid der er gået, siden forholdene blev begået. Hvis forholdene er begået af personer, der må anses for ledende eller toneangivende figurer inden for gruppen, vil dette ligeledes skulle tillægges betydelig vægt.

Der tænkes med den foreslåede betingelse særligt på rocker- og bandegrupperinger mv.

Det er ikke en betingelse, at varetægtsarrestanten er sigtet for rocker- eller banderelateret kriminalitet, ligesom det ikke er en betingelse, at varetægtsarrestanten er sigtet for at have begået kriminalitet, der kan karakteriseres som omfattende og alvorlig.

Anvendelsen af den foreslåede ordning forudsætter, at varetægtsarrestanten efter politiets oplysninger skønnes at indtage en »ledende eller koordinerende rolle« i den pågældende gruppe. Begrebet indebærer, at den pågældende enten officielt er udnævnt til at varetage en ledende funktion i gruppen eller blot gennem sin adfærd og sine handlinger har påtaget sig en styrende rolle i gruppen i forhold til gruppens aktiviteter og udvikling, f.eks. i forhold til rekruttering af nye medlemmer, opbygning af alliancer, påvirkning af konfliktsituationer samt tilpasning af territorier og kriminelle markeder.

Forslaget indebærer, at politiet skal træffe afgørelse om, hvorvidt en varetægtsarrestants besøg skal være overværede. Det bemærkes i den forbindelse, at det vil bero på et politifagligt skøn, om en varetægtsarrestant kan antages at indtage en ledende eller koordinerende rolle i den gruppering, som den pågældende har en tilknytning til.

Det bemærkes, at den foreslåede ordning ikke vil finde anvendelse, hvis det er åbenbart, at de nævnte foranstaltninger ikke er nødvendige af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

UDKAST

Med udtrykket »ordensmæssige hensyn« sigtes navnlig til foranstaltninger til opretholdelse af et fysisk og psykisk godt miljø og trivsel i bred forstand såvel mellem de indsatte indbyrdes som i forhold til personalet.

Med udtrykket »sikkerhedsmæssige hensyn« sigtes navnlig til foranstaltninger til opretholdelse af frihedsberøvelsen ved at forebygge og forhindre, at varetægtsarrestanterne undviger, og at forebygge kriminalitet ved at modvirke, at varetægtsarrestanterne begår kriminalitet under anbringelsen, f.eks. i form af trusler eller vold mod personalet eller medindsatte, fængselsoptøjer, samt handel med og indsmugling af narkotika og lignende i forbindelse med besøg.

Med udtrykket »hensyn til at forebygge kriminalitet« sigtes til kriminalitetsforebyggelse i bredeste forstand såvel i som uden for kriminalforsorgens institutioner.

Hvis lovforslaget vedtages skal de nævnte foranstaltninger iværksættes, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Denne undtagelse tager navnlig sigte på tilfælde, hvor der er tale om besøg med nærtstående.

Ved nærtstående personer forstås ægtefælle eller samlever, børn, børnebørn, forældre, søskende, bedsteforældre, oldeforældre og andre personer, til hvem varetægtsarrestanten har en sådan tilknytning, at denne kan ligestilles med de nævnte familiebånd.

I forhold til denne persongruppe vil der være en formodning for, at det er åbenbart, at de foreslåede foranstaltninger ikke er nødvendige at iværksætte af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet.

Dette gælder dog ikke nærtstående, der har tilknytning til den samme gruppering som varetægtsarrestanten, hvor de foreslåede foranstaltninger derfor som det klare udgangspunkt vil skulle iværksættes.

Også i situationer, hvor politiet er i besiddelse af oplysninger om, at en varetægtsarrestant har misbrugt eller vil misbruge adgangen til at kommunikere med nærtstående til at opretholde en kontakt med den pågældendes gruppering vil de foreslåede foranstaltninger skulle iværksættes i forhold til nærtstående.

UDKAST

Dette gælder navnlig i tilfælde, hvor varetægtsarrestanten gennem kommunikation med nærtstående har opretholdt eller forsøgt at opretholde sin position som ledende eller koordinerende i rocker- eller bandemiljøet mv. og i kraft heraf har understøttet eller direkte deltaget i planlægning eller udførsel af ulovlige aktiviteter.

Forslaget indebærer, at politiet skal træffe afgørelse om, hvorvidt adgangen til at modtage besøg skal kontrolleres under de foreslåede omstændigheder. Det vil i den forbindelse være politiets oplysninger, som vil skulle danne grundlag for afgørelsen i de pågældende sager, ligesom det vil være politi-personale der forestår den pågældende kontrol.

Varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets krav om kontrol forelægges retten til afgørelse.

Det bemærkes, at varetægtsarrestanten altid har ret til ukontrolleret besøg af sin forsvarer. Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.3.2. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 6

Efter retsplejelovens § 772 har en varetægtsarrestant ret til at modtage og afsende breve. Politiet kan gennemse brevene inden modtagelsen eller afsendelsen. Politiet skal snarest muligt udlevere eller sende brevene, medmindre indholdet vil kunne være til skade for efterforskningen eller opretholdelse af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet.

Med henblik på at tilvejebringe et sikkert lovgrundlag foreslås det, at brevkontrol også kan iværksættes for at forhindre, at en varetægtsarrestant unddrager sig forfølgning eller fuldbyrdelse.

Ved vurderingen af, hvorvidt indholdet af brevet giver bestemte grunde til at antage, at varetægtsarrestanten vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen kan der lægges vægt på brevets konkrete indhold, ligesom der kan lægges vægt på indholdet af brevet sammenholdt med sigtedes personlige forhold.

En varetægtsarrestant vil som udgangspunkt være undvigelsestruet, hvis den pågældende er varetægtsfængslet efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1, og der dermed er bestemte grunde til at antage, at den sigtede vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen. Det er dog ikke et krav for anvendel-

UDKAST

sen af den foreslåede bestemmelse, at der er varetægtsfængslet efter netop retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1.

Den foreslåede ændring af retsplejelovens § 772 vil medføre, at politiets adgang til brevstandsning udvides, idet bestemmelsen også vil kunne anvendes over for varetægtsfængslede, der er undvigelsestruede.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1.3.2. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 7

Med lovforslagets § 1, nr. 1, foreslås der indført nye stykker i retsplejelovens § 771. Stk. 2 bliver herefter stk. 5.

Henvisningen til § 771, stk. 2, i lovens § 777, stk. 1, der bliver til § 771, stk. 6, skal som en konsekvens heraf ændres til en henvisning til § 771, stk. 5

Til nr. 8 og 9

Efter retsplejelovens § 854, stk. 1, kan retten under hovedforhandlingen i 1. instans tillade, at tiltalte deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis der alene er spørgsmål om bøde eller fængsel indtil 1 år, konfiskation, rettighedsfrakendelse eller tvangsbøder. Bestemmelsen finder ikke anvendelse i nævningesager, jf. § 890, stk. 2.

Det foreslås, at retten kan bestemme, at tiltalte deltager i retsmøder under hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis der efter det om tiltaltes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen og når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med det pågældende retsmøde.

Som en konsekvens af retsplejelovens § 917, stk. 1, vil den foreslåede bestemmelse kunne anvendes i forbindelse med ankesager, som omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld.

Ved vurderingen af varetægtsarrestantens undvigelsesrisiko skal der lægges afgørende vægt på den sigtedes personlige forhold. Der vil efter omstændighederne bl.a. kunne lægges vægt på familiære, erhvervmæssige, økonomiske og bopælsmæssige forhold, hvis stabilitet kan tale imod undvigelsesrisiko.

UDKAST

En varetægtsarrestant vil som udgangspunkt være undvigelsestruet, hvis den pågældende er varetægtsfængslet efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1, og der dermed er bestemte grunde til at antage, at den sigtede vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen. Det er dog ikke et krav for anvendelsen af den foreslåede bestemmelse, at der er varetægtsfængslet efter netop retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1.

Sagens alvor og den mulige strafsanktion kan endvidere indgå i vurderingen af risikoen for, at varetægtsarrestanten vil flygte, men det kan ikke lægges til grund, at varetægtsarrestanten er undvigelsestruet alene under henvisning hertil.

Forslaget indebærer, at retten kan træffe bestemmelse om en sådan deltagelse, selv om der bliver spørgsmål om fængsel i længere tid end 1 år.

Bestemmelsen kan alene anvendes i forbindelse med retsmøder i hovedforhandlingen, hvor retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med de pågældende retsmøder. Bestemmelsen kan dermed ikke anvendes til at lade tiltalte deltage i samtlige dele af hovedforhandlingen via telekommunikation billede.

Bestemmelsen forudsættes bl.a. anvendt i sager med flere tiltalte, hvor en af de tiltalte måske er tiltalt for færre forhold end de andre, samt i større sager som berammes med adskillige retsmøder, hvor retten henset til formålet med visse af disse retsmøder finder det ubetænkeligt at den tiltalte deltager via telekommunikation med billede.

Det vil bero på en konkret helhedsvurdering, om det vil være ubetænkeligt, at tiltalte deltager i retsmødet ved anvendelse af telekommunikation med billede. Ved vurderingen kan bl.a. indgå tiltaltes og forsvarerens begrundelse for et ønske om tiltaltes personlige deltagelse, og om tiltaltes tiltalpunkter behandles i det pågældende retsmøde.

Det forudsættes, at retten træffer afgørelse på baggrund af anklagemyndighedens begæring herom.

Bestemmelsen forudsættes anvendt i lyset af de praktiske forhold hos anklagemyndighed, domstole, kriminalforsorg og psykiatriske institutioner mv.

Det foreslås derudover, at den foreslåede bestemmelse kan anvendes i forbindelse med ankesager, som ikke omfatter bedømmelsen af beviserne for tiltaltes skyld.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3.3.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Til nr. 1

Reglerne om kriminalforsorgens anvendelse af håndjern fremgår af straffuldbyrdelseslovens § 65.

Det fremgår heraf, at der kan anvendes håndjern, hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand, for at forhindre selvmord eller anden selvbeskadigelse eller for at forhindre undvigelse. Håndjern må ikke anvendes, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Der er ikke efter de gældende regler mulighed for generelt at anvende håndjern i forbindelse med de indsattes fravær fra institutionerne.

Det foreslås derfor, at der indføres en bestemmelse i straffuldbyrdelsesloven, hvorefter håndjern kan anvendes ved den indsattes enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester. Betingelserne i straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 1, skal således ikke være opfyldt.

Baggrunden for reglen er, at den største trussel for undvigelse kommer fra varetægtsarrestanter og afsonere i lukkede fængsler/arresthuse, samt at risikoen for undvigelser er størst, når myndighederne af forskellige årsager skal håndtere denne gruppe af personer uden for institutionerne.

For så vidt angår persongruppen omfattet af den foreslåede bestemmelse bemærkes det, at det følger af straffuldbyrdelseslovens § 22, stk. 2, at fuldbyrdelse af straf som udgangspunkt skal ske i lukket fængsel, når straffen er på 5 år eller mere. Det bemærkes endvidere, at en sigtet bl.a. kan varetægtsfængsles efter retsplejelovens § 762, stk. 1, hvortil det er et krav, at den mistænkte lovovertrædelse efter loven kan føre til fængsel i 1 år og 6 måneder.

Mere regelmæssig fravær, herunder f.eks. regelmæssig udgang efter udgangsbekendtgørelsens kapitel 9, vil ikke være omfattet af forslaget.

UDKAST

Bestemmelsen finder ikke anvendelse ved indsattes enkeltstående fravær til besøg af »nærtstående«.

Ved »nærtstående« forstås ægtefæller eller samlevende, børn, børnebørn, forældre, søskende, bedsteforældre, oldeforældre og andre personer, til hvem den indsatte har en sådan tilknytning, at den kan ligestilles med disse familiebånd.

En generel adgang til at anvende håndjern ved den indsattes enkeltstående fravær fra lukket fængsel eller arresthus vil efter Justitsministeriets opfattelse give kriminalforsorgen mulighed for effektivt at hindre undvigelses forsøg mens den indsatte opholder sig uden for institutionen f.eks. i forbindelse med transport eller ledsaget udgang til retsmøder eller til sygehusbehandling.

Det bemærkes, at den foreslåede regel ikke medfører en pligt for kriminalforsorgen til at anvende håndjern ved den indsattes fravær fra det lukkede fængsel eller arresthus. Håndjern må ikke anvendes, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb. I de fleste tilfælde vil anvendelse af håndjern i det foreslåede tilfælde dog være proportionalt, da risikoen for undvigelses forsøg er størst, når myndighederne af forskellige årsager skal håndtere denne gruppe af personer uden for institutionerne.

Hvis lovforslaget vedtages, vil der blive foretaget konsekvensrettelser i bekendtgørelse nr. 107 af 30. januar 2019 om ophold i varetægt (varetægtsbekendtgørelsen).

Det kan i den forbindelse fastsættes, at afgørelser om anvendelse af håndjern i det nævnte tilfælde ikke kan påklages administrativt.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.4.3.1. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2

Reglerne om kriminalforsorgens anvendelse af håndjern fremgår af straffuldbyrdslovens § 65.

Det fremgår heraf, at der kan anvendes håndjern, hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand, for at forhindre selvmord eller anden selvbeskadigelse eller for at forhindre undvigelse.

UDKAST

Håndjern må ikke anvendes, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Det foreslås, at der indføres en bestemmelse, der muliggør anvendelse af håndjern over for en indsat i institutionen ved ophold uden for cellen i en periode på op til 4 uger, hvis den indsatte har optrådt voldeligt over for personalet, hvis den indsatte udviser en grov eller oftere gentagen utilladelig adfærd over for personalet, eller hvis den indsatte er tilknyttet en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, der aktuelt har begået voldelige overfald mod kriminalforsorgens personale.

Baggrunden for reglen er, at håndjern aktuelt kun anvendes i begrænset omfang i kriminalforsorgens fængsler og arrester, idet anvendelsen primært sker i forbindelse med behov for pacificering af en indsat efter magtanvendelse. Den foreslåede regel vil have til hensigt at gøre det muligt i højere grad at afværge voldsepisoder mod ansatte i landets fængsler og arrester.

Den foreslåede bestemmelse om bandetilknyttede har særligt til formål at imødegå koordinerede angreb mod fængselspersonalet. Når en eller flere bandetilknyttede har begået et overfald på fængselspersonalet har det erfaringsmæssigt vist sig, at der i den efterfølgende tid er et konfliktoptrappende miljø, ligesom det har vist sig, at et overfald kan føre til flere.

Med den foreslåede ordning vil der blive tale om en regel, der gør det muligt at anvende håndjern på de ovennævnte grupper af indsatte i institutionen ved ophold uden for cellen i løbet af den periode, som foranstaltningen gælder.

De almindelige forvaltningsretlige regler, herunder forvaltningsloven og forvaltningsretlige grundsætninger, vil finde anvendelse. En afgørelse om anvendelse af håndjern efter den foreslåede bestemmelse skal således leve op til forvaltningsretlige krav om f.eks. klagevejledning og begrundelse.

Proportionalitetsprincippet skal i den forbindelse være iagttaget både i forhold til iværksættelse af foranstaltningen, samt i forhold til fastsættelsen af den periode, hvor foranstaltningen skal gælde.

Der er mulighed for at forlænge perioden, hvis betingelserne fortsat er opfyldt. Dette kræver således en ny afgørelse på baggrund af en konkret og aktuel vurdering.

UDKAST

Med begrebet »har optrådt voldeligt over for personalet« sigtes navnlig til voldelige angreb, hvor en eller flere indsatte har overfaldet en eller flere ansatte i kriminalforsorgen.

Handlinger, som må anses for omfattet af straffelovens § 244 om simpel vold, vil i sig selv kunne føre til, at en adfærd skal betragtes som voldelig. Det omfatter eksempelvis i almindelighed slag, spark og lignende.

Med begrebet »grov eller gentagen utilladelig adfærd over for personalet« forstås, at den indsatte har udøvet en adfærd over for personalet, der kan betegnes som grov, herunder f.eks. ved at have fremsat trusler mod personalet. Med gentagen utilladelig adfærd forstås, at den indsatte over tid er blevet mere konfliktsøgende over for personalet dog uden, at det er et krav, at den indsatte har udøvet vold eller fremsat egentlige trusler mod personalet.

Spørgsmålet om, hvorvidt en indsat har opført sig groft eller gentagent utilladeligt over for personalet vil bero på en konkret fængselsfaglig vurdering. Der stilles dog krav om, at adfærden over for personalet kan betegnes som enten grov eller gentagen. Enkeltstående episoder, hvor en indsat har udvist utilladelig adfærd, der ikke kan betegnes som grov, er således ikke omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde.

Begrebet »en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet« indebærer, at der må foreligge en antagelse om en stærk tilknytning til gruppen som sådan. Forslaget omfatter således ikke indsatte med en løsere tilknytning til den pågældende persongruppe. Det blotte bekendtskab med enkeltpersoner fra den pågældende gruppe falder således uden for den foreslåede bestemmelses anvendelsesområde.

Der tænkes med den foreslåede betingelse særligt på rocker- og bandegrupperinger mv. Det er ikke en betingelse, at den dømte afsoner en straf for rocker- eller banderelateret kriminalitet, ligesom det ikke er en betingelse, at den dømte selv har begået kriminalitet, der kan karakteriseres som omfattende og alvorlig.

Det vil i den forbindelse i forhold til den indsattes tilknytning til en rocker- eller bandegruppering være oplysninger fra politiet, som vil skulle danne grundlag for kriminalforsorgens afgørelse i de pågældende sager.

Det afgørende for at bringe den foreslåede bestemmelse i anvendelse er på det punkt alene, at den indsatte ifølge politiets skøn har en sådan tilstrækkelig tilknytning til den pågældende persongruppe.

UDKAST

Det forhold, at en indsat på tidspunktet for afsoningens påbegyndelse har haft tilknytning til rocker- og bandemiljøet mv., men under afsoningen har forladt dette miljø, vil som udgangspunkt indebære, at den pågældende ikke længere har den fornødne tilknytning til gruppen.

En tilknytning til en rocker- eller bandegruppe mv., der først er opstået under afsoningen, vil medføre, at den indsatte er omfattet af den foreslåede bestemmelses anvendelsesområde.

Som grupper anses ikke kun formaliserede grupper med en fast struktur og rollefordeling medlemmerne imellem, et fast tilholdssted og med navn eller lignende. Bestemmelsen omfatter også mere løse grupperinger, hvis gruppen dog virker med et fælles sigte eller mål og/eller har et fast reaktionsmønster i bestemte situationer, f.eks. at personerne i gruppen som regel bliver alarmeret og instrueret via telefon- eller sms-kæder i forbindelse med bestemte voldelige eller truende begivenheder, som indtræffer.

Spørgsmålet om, hvorvidt en gruppe af personer »tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet«, vil bero på en politifaglig vurdering.

Den foreslåede betingelse vil omfatte tilfælde, hvor gruppens medlemmer står bag organiseret eller systematisk kriminalitet, men også situationer, hvor (nogle af) de enkeltpersoner, som har tilknytning til gruppen, hver især har begået lovovertrædelser af en sådan grovhed og i et sådant omfang eller antal, at den samlede kriminalitet inden for gruppen må anses for omfattende og alvorlig, falder ind under bestemmelsen.

Det er således ikke et krav, at alle de personer, der har en fastere tilknytning til gruppen, er dømt for kriminalitet, men det kræves, at andelen af personer, som er dømt, i sammenhæng med antallet og grovheden af de kriminelle forhold gør, at den samlede kriminalitet inden for gruppen må anses for omfattende og alvorlig. Vurderingen heraf forudsættes at være baseret på fældende strafferetlige afgørelser.

Ved vurderingen af, om personerne knyttet til gruppen samlet set står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, vil der endvidere skulle lægges vægt på, om de pådømte forhold er overtrædelser af straffeloven, og om overtrædelserne har ført til idømmelse af ubetingede fængselsstraffe. Det vil ligeledes skulle tillægges betydning, hvor lang tid der er gået, siden forholdene blev begået. Hvis forholdene er begået af personer, der må anses for ledende eller toneangivende figurer inden for gruppen, vil dette ligeledes skulle tillægges betydelig vægt.

UDKAST

Kriminalforsorgsområdet skal til brug for afgørelsen sikre sig, at der foreligger de nødvendige oplysninger fra politiet, og at disse ved eventuelle efterfølgende afgørelser er opdaterede.

Med begrebet »voldeligt over for personalet« sigtes navnlig til voldelige angreb, hvor en eller flere indsatte med tilknytning til persongruppen har overfaldet en eller flere ansatte i kriminalforsorgen.

Handlinger, som må anses for omfattet af straffelovens § 244 om simpel vold, vil i sig selv kunne føre til, at en konflikt skal betragtes som voldelig. Det omfatter eksempelvis i almindelighed slag, spark og lignende.

Det er med den foreslåede bestemmelse ikke et krav, at den konkrete indsatte har udøvet vold mod personalet.

Begrebet »aktuelt« indebærer, at der må være en aktuel risiko for yderligere hændelser af den ovenfor nævnte karakter. Det vil i den forbindelse i almindelighed kunne lægges til grund, at der vil være en aktuel risiko for yderligere voldelige hændelser, hvis volden inden for de seneste tre måneder er kommet til udtryk i en eller flere voldelige hændelser.

Finder der en ny voldelig hændelse sted i denne periode, vil volden i almindelighed fortsat skulle anses for at være aktuelt i yderligere en periode på tre måneder. Der kan imidlertid også være tale om en aktuel voldelig konflikt, selv om der er forløbet mere end tre måneder, uden at der har fundet voldelige hændelser sted. En sådan længere periode uden angreb kan således ikke i sig selv tages som udtryk for, at risikoen for nye voldelige hændelser er drevet over.

I skønnet af, om der er en aktuel risiko for nye voldelige hændelser mv., kan der indgå andre momenter. Kriminalforsorgen vil således – ud over den forløbne tid siden seneste voldelige hændelse – eksempelvis kunne lægge vægt på, om personer med tilknytning til de involverede persongrupper har opført sig konfliktsøgende over for personalet.

Omvendt vil der også kunne forekomme særlige tilfælde, hvor der ikke kan siges at være en aktuel risikosituation, selv om der har fundet en voldelig hændelse sted inden for de seneste tre måneder. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis gruppen må anses for opløst.

Hvis lovforslaget vedtages, vil bekendtgørelse nr. 1111 af 17. august 2016 om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner, blive ændret.

UDKAST

Det vil således i den nævnte bekendtgørelse nærmere blive fastsat, at kriminalforsorgen ikke skal gøre særskilt notat om begrundelsen for anvendelsen af håndjern i de nævnte tilfælde.

Det vil derudover blive fastsat en administrativ klageadgang til den nævnte foranstaltning. En indsat vil dog ikke kunne påklage enkelte håndjernsbe-lægninger.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.4.3.2. i lovforslagets almindelige bemærknin-ger.

Til nr. 3

Det foreslås, at der indføres en bemyndigelsesbestemmelse i straffuldbyr-delsesloven til, at justitsministeren kan udstede nærmere regler om godken-delse af nye sikringsmidler ud over håndjern og sikringscelle for at sikre muligheden for hurtigt at implementere eventuelle nye sikringsmidler og derved generelt eller konkret styrke sikkerheden og muligheden for at sikre en indsats tilstedeværelse, samt at undgå undvigelse og overfald på perso-nalet.

Formålet med den foreslåede bestemmelse er at minimere risikoen for både undvigelse og overfald på personale og medindsatte, ved hurtigt at kunne indføre sådanne midler, såfremt disse findes egnede.

I takt med at sikkerhedsorganisationen i kriminalforsorgen opbygges og styrkes, stiger også organisationens kapabilitet til at undersøge, teste og im-plementere yderligere relevante værktøjer, herunder også sikringsmidler.

På nuværende tidspunkt kan kriminalforsorgen alene anvende håndjern og håndjernstransportbælte. Disse ville, efter en målrettet afsøgning af marke-det og efter at være blevet testet, kunne suppleres med yderligere sikrings-midler. Det kunne være en form for store håndjern, som monteres på ank-lerne og som er forbundet med en ekstra lang kæde imellem, som vanske-liggør muligheden for at løbe. Det kunne også være engangshåndjern – en form for strips – som et mildere og mindre sikkert sikringsmiddel. Der kan også være tale om andre former for fiksering, som vil være mere hensigts-mæssig at anvende ved eksempelvis længere transport eller i forbindelse med transport til læge, tandlæge og lignende, hvor håndjern må fjernes for at kunne afklæde sig, ligge på en briks/sidde i en tandlægestol og lignende. Det kunne ligeledes være relevant at indføre flere eller andre muligheder for fiksering for at nedbringe anvendelsen af sikringscelle eller for at gøre an-vendelsen heraf mere skånsom.

UDKAST

Hvis lovforslaget vedtages, vil der blive fastsat nærmere administrative regler, der muliggør at justitsministeren kan godkende nye sikringsmidler.

Det forudsættes i den forbindelse, at betingelserne i straffuldbyrdelseslovens § 65, stk. 1-3, skal være opfyldt for at anvende sikringsmidler godkendt i medfør af de administrative regler udstedt i medfør af den foreslåede bestemmelse.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.3.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 3

Til nr. 1 og 2

Da begrebet ”hospital for sindslidende” er en forældet betegnelse, foreslås det, at begrebet alle steder i loven ændres til ”psykiatrisk afdeling”. Der er i den forbindelse ikke tiltænkt nogle indholdsmæssige ændringer.

Til nr. 3

Det følger af § 73 a, stk. 1, i straffeloven, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren og sundhedsministeren kan fastsætte regler om udgang mv. til personer, der er anbragt i hospital for sindslidende mv. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69. Det fremgår videre, at justitsministeren i den forbindelse kan fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Bemyndigelsen er bl.a. udnyttet til udstedelse af bekendtgørelse nr. 200 af 25. marts 2004 om udgangstilladelse m.v. til personer, der er anbragt i hospital eller institution i henhold til strafferetlig afgørelse eller i medfør af farlighedsdekret, som ændret ved bekendtgørelse nr. 1184 af 6. december 2012 (udgangsbekendtgørelsen).

Bekendtgørelsens §§ 2-3 indeholder regler om udgang m.v. for personer anbragt i henhold til dom efter straffelovens § 68, § 69 og § 73. Ledelsen på den boform eller overlægen på den afdeling, hvor den pågældende er anbragt kan efter de gældende regler træffe visse afgørelser om udgang m.v. Det gælder dog ikke i de tilfælde, hvor afgørelseskompetencen er tillagt en myndighed. Det indebærer eksempelvis, at ledelsen på boformen eller over-

UDKAST

lægen på den psykiatriske afdeling ikke kan tilbagekalde en udgangstilladelse, der er udstedt af en myndighed, selvom ledelsen eller overlægen vurderer, at en sådan udgang ikke vil være forsvarlig.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til pkt. 2.5.1. og 2.5.2. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Det foreslås, at der tilføjes et nyt 2. pkt. i straffelovens § 73 a, stk. 1, hvor det vil fremgå, at justitsministeren i den forbindelse kan fastsætte regler om, at delegation af kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. kan ske til overlægen på psykiatriske afdelinger samt til lederen og lederens stedfortræder på boformer, jf. § 108 i lov om social service, der drives af kommuner, regioner og private.

Formålet er at skabe klar lovhjemmel til, at kompetencen til at træffe afgørelser om udgang m.v. i visse tilfælde kan delegeres fra den myndighed, der som udgangspunkt nu er tillagt kompetencen, til ledelsen på den boform eller til overlægen på den hospitalsafdeling, hvor den pågældende person er anbragt.

Udtrykket »i den forbindelse« i det foreslåede 2. pkt. henviser til bestemmelsens 1. pkt., hvoraf følger, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren og sundhedsministeren kan fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang m.v. til personer, der er anbragt på psykiatriske afdelinger m.v. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69. Henvisningen indebærer, at justitsministerens eventuelle fastsættelse af regler om delegation af kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. sker efter forhandling med social- og ældreministeren og sundhedsministeren.

Udtrykket »m.v.« ved siden af ordet »udgang« svarer til formuleringen i bestemmelsens 1. pkt. og sigter tilsvarende navnlig til tilfælde, hvor der opstår behov for at indlægge den pågældende på et hospital til behandling for en somatisk lidelse.

Efter den foreslåede ændring i straffelovens § 73 a, stk. 1, kan delegation for det første ske til overlægen på psykiatriske afdelinger. Det indebærer, at delegation kan ske til overlægen på afdelinger, hvor personer, der er sindssyge eller i en tilstand sidestillet hermed, er anbragt ved dom.

For det andet kan delegation efter den foreslåede bestemmelse ske til lederen eller dennes stedfortræder på boformer, jf. servicelovens § 108, der drives

UDKAST

af kommuner, regioner eller private. Det indebærer, at delegation kan ske til ledelsen på boformer, hvor der i henhold til dom er anbragt personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne, jf. servicelovens § 108. Med henvisning til boformer »der drives af kommuner, regioner og private« skabes der klar hjemmel til, at delegation af myndighedsopgaven med at træffe visse afgørelser om udgang m.v. kan ske til bl.a. private boformer.

De almindelige forvaltningsretlige regler, herunder forvaltningsloven, og forvaltningsretlige grundsætninger skal finde anvendelse i de sager, hvor der er delegeret afgørelseskompetence. Det gælder også, hvor delegationen sker til en privat boform.

Den foreslåede tilføjelse i 2. pkt. i bemyndigelsesbestemmelsen i straffelovens § 73 a, stk. 1, påtænkes i første omgang udmøntet ved administrativt at fastsætte regler i udgangsbekendtgørelsen med henblik på at sikre, at overlægen på en psykiatrisk afdeling og ledelsen på boformer, hvor der i henhold til dom er anbragt personer, kan træffe visse afgørelser om meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang.

Det forudsættes i den forbindelse ikke, at der grundlæggende skal ændres på reglerne i udgangsbekendtgørelsen, om hvilke myndigheder, f.eks. statsadvokaten eller kommunalbestyrelsen i handle- og tilsynskommunen, der kan træffe afgørelse om udgang.

Det forudsættes derimod, at der fastsættes supplerende regler, hvorefter afgørelseskompetencen kan delegeres fra den myndighed, der som udgangspunkt nu er tillagt kompetence til at træffe afgørelse om udgang, til ledelsen på den boform eller overlægen på den psykiatriske afdeling, hvor den pågældende anbragte person befinder sig.

Nærmere bestemt forudsættes det, at der fastsættes regler, hvorefter ledelsen på boformen eller overlægen på den psykiatriske afdeling kan tilbagekalde en udgangstilladelse udstedt af en myndighed, hvis ledelsen eller overlægen finder, at der behov for en sådan tilbagekaldelse. Sådanne regler forudsættes eksempelvis at indebære, at ledelsen på en boform kan tilbagekalde en udgangstilladelse udstedt af en kommunalbestyrelse, hvis ledelsen forud for udgangen finder, at det vil være uforsvarligt at iværksætte udgangen.

De nærmere regler om eventuel klageadgang i disse tilfælde vil blive fastsat administrativt i udgangsbekendtgørelsen.

UDKAST

Yderligere forudsættes det, at der kan fastsættes regler, om at ledelsen på boformen kan træffe afgørelse om udgang til uopsættelige indlæggelser på et hospital til somatisk eller psykiatrisk behandling.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.5.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 4

Det foreslås at konsekvensrette straffelovens § 73 a, stk. 1, som følge af den foreslåede tilføjelse af et nyt 2. pkt., jf. lovforslagets § 2, nr. 1, hvorefter det gældende 2. pkt. bliver 3. pkt.

Det følger af den gældende bestemmelse i straffelovens § 73 a, stk. 1, 1. pkt., at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren og sundhedsministeren kan fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang mv. til personer, der er anbragt i hospital for sindslidende mv. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69. Af bestemmelsens 2. pkt. fremgår det, at justitsministeren i den forbindelse kan fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Hvis ændringen i lovforslagets § 2, nr. 1 vedtages, bliver 2. pkt. i den gældende bestemmelse i § 73 a, stk. 1, herefter 3. pkt.

Det foreslås derfor at konsekvensrette i § 73 a, stk. 1, således at der i 3. pkt. efter »i den forbindelse« tilføjes »endvidere«.

Der er lægges med forslaget op til, at der ikke sker nogen ændring af, at justitsministeren i forbindelse med fastsættelse af regler efter bestemmelsen 1. pkt., kan fastsætte regler om afskæring af administrativ rekursadgang.

Endvidere lægges der med forslaget op til, at justitsministerens adgang til at fastsætte regler om afskæring af administrativ rekurs også gælder i forhold til afgørelser, der træffes i medfør det foreslåede 2. pkt., hvorefter ministeren kan fastsætte regler om delegation af afgørelseskompetence. Det indebærer eksempelvis, at justitsministeren kan fastsætte regler om, at afgørelser, der er truffet af ledelsen på en boform i medfør af bemyndigelse, ikke skal kunne indbringes for en højere administrativ myndighed. Det skal også gælde i forhold til afgørelser truffet af boformer drevet af private.

Til nr. 5

Det fremgår af § 74 a, stk. 4, i straffeloven, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren kan fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang m.v. til personer, der er undergivet en foranstaltning efter stk. 1 og 2 om ungdomssanktioner. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Bemyndigelsen er bl.a. udnyttet til udstedelse af udgangsbekendtgørelsen.

Bekendtgørelsens §§ 4-6 indeholder regler om udgang m.v. for personer anbragt i henhold til dom efter straffelovens § 74 a om ungdomssanktioner. Lederen af den sikrede afdeling på den døgninstitution, hvor en anbragt opholder sig i henhold til dom, kan efter de gældende regler træffe visse afgørelser om udgang m.v. Det gælder dog ikke i de tilfælde, hvor afgørelseskompetencen er tillagt en myndighed. Det indebærer eksempelvis, at institutionsledelsen ikke kan tilbagekalde en udgangstilladelse, der er udstedt af en myndighed, selvom institutionsledelsen vurderer, at en sådan udgang ikke vil være forsvarlig.

For en nærmere beskrivelse af gældende ret henvises til pkt. 2.5.1. og 2.5.2. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Det foreslås, at der tilføjes et nyt 2. pkt. i straffelovens § 74 a, stk. 4, hvor det vil fremgå, at justitsministeren kan fastsætte regler om at kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. kan delegeres til lederen eller lederens stedfortræder på sikrede afdelinger på døgninstitutioner for børn og unge, jf. § 66, stk. 1, nr. 7, i lov om social service, der drives af kommuner, regioner eller som selvejende institutioner, som kommunalbestyrelsen eller regionsrådet indgår aftale med.

Formålet er at skabe klar lovhjemmel til, at kompetencen til at træffe afgørelser om udgang m.v. i visse tilfælde kan delegeres fra den myndighed, der som udgangspunkt nu er tillagt kompetencen, til ledelsen på den sikrede afdeling på døgninstitutionen, hvor den pågældende person er anbragt.

Udtrykket »i den forbindelse« henviser til bestemmelsens 1. pkt., hvoraf følger, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren kan fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang mv. til personer, der er undergivet en foranstaltning stk. 1 og 2 om ungdomssanktioner. Henvisningen indebærer, at justitsministerens eventuelle fastsættelse af regler

UDKAST

om delegation af kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang sker efter forhandling med social- og ældreministeren.

Udtrykket »m.v.« ved siden af ordet »udgang« svarer til formuleringen i bestemmelsens 1. punktum, og sigter ligeledes navnlig til tilfælde, hvor der opstår behov for at indlægge den pågældende på et hospital.

Delegation kan efter den foreslåede tilføjelse i straffelovens § 74 a, stk. 4, ske til lederen eller lederens stedfortræder på sikrede afdelinger på døgninstitutioner for børn og unge, jf. § 66, stk. 1, nr. 7, i lov om social service, der drives af kommuner, regioner eller som selvejende institutioner, som kommunalbestyrelsen eller regionsrådet indgår aftale med.

Med henvisning til døgninstitutioner for børn og unge, der drives af »kommuner, regioner eller som selvejende institutioner« skabes der klar hjemmel til, at delegation af myndighedsopgaven med at træffe visse afgørelser om udgang m.v. kan ske til bl.a. selvejende institutioner.

De almindelige forvaltningsretlige regler, herunder forvaltningsloven og forvaltningsretlige grundsætninger, skal finde anvendelse i de sager, hvor der er delegeret afgørelseskompetence i medfør af den foreslåede ændring i straffelovens § 74 a, stk. 4. Det gælder også, hvor delegationen sker til en selvejende institution.

Den foreslåede tilføjelse i bemyndigelsesbestemmelserne i straffelovens § 74 a stk. 4, påtænkes i første omgang udmøntet ved administrativt at fastsætte regler i udgangsbekendtgørelsen med henblik på at sikre, at ledelsen på sikrede afdelinger på døgninstitutioner for børn og unge, hvor der i henhold til dom er anbragt personer, kan træffe visse afgørelser om meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang.

Det forudsættes i den forbindelse ikke, at der grundlæggende skal ændres på reglerne i udgangsbekendtgørelsen, om hvilke myndigheder, f.eks. statsadvokaten eller politidirektøren, der kan træffe afgørelse om udgang.

Det forudsættes derimod, at der fastsættes supplerende regler, hvorefter afgørelseskompetencen kan delegeres fra den myndighed, som udgangspunkt nu er tillagt kompetence til at træffe afgørelse om udgang m.v., til ledelsen på den institutionsafdeling, hvor den pågældende anbragte person befinder sig.

UDKAST

Nærmere bestemt forudsættes det, at der fastsættes regler, hvorefter ledelsen på institutionsafdelingen kan tilbagekalde en udgangstilladelse udstedt af en myndighed, hvis ledelsen finder, at der behov for en sådan tilbagekaldelse. Sådanne regler forudsættes eksempelvis at indebære, at ledelsen på en sikret afdeling på en døgninstitution kan tilbagekalde en udgangstilladelse udstedt af en statsadvokat, hvis ledelsen forud for udgangen finder, at det vil være uforsvarligt at iværksætte udgangen.

De nærmere regler om eventuel klageadgang i disse tilfælde vil blive fastsat administrativt i udgangsbekendtgørelsen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.5.3. i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 6

Det foreslås at konsekvensrette straffelovens § 74 a, stk. 4, som følge af den foreslåede tilføjelse af et nyt 2. pkt., jf. lovforslagets § 2, nr. 3, hvorefter det gældende 2. pkt. bliver 3. pkt.

Det følger af den gældende bestemmelse i straffelovens § 74 a, stk. 4, 1. pkt. 1, at justitsministeren efter forhandling med social- og ældreministeren kan fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang m.v. til personer, der er undergivet en foranstaltning efter stk. 1 og 2 om ungdomssanktioner. Af bestemmelsens 2. pkt. fremgår det, at justitsministeren i den forbindelse kan fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.

Hvis ændringen i lovforslagets § 2, nr. 3, vedtages, bliver 2. pkt. i den gældende bestemmelse i § 74 a, stk. 4, herefter 3. pkt.

Det foreslås derfor at konsekvensrette i § 74 a, stk. 4, således at der i 3. pkt. efter »i den forbindelse« tilføjes »endvidere«.

Der er lægges med forslaget op til, at der ikke sker nogen ændring af, at justitsministeren i forbindelse med fastsættelse af regler efter bestemmelsen 1. pkt., kan fastsætte regler om afskæring af administrativ rekursadgang.

Endvidere lægges der med forslaget op til, at justitsministerens adgang til at fastsætte regler om afskæring af administrativ rekurs også skal gælde i forhold til afgørelser, der træffes i medfør det foreslåede 2. pkt., hvorefter ministeren kan fastsætte regler om delegation af afgørelseskompetence. Det

UDKAST

indebærer eksempelvis, at justitsministeren kan fastsætte regler om, at afgørelser, der er truffet af ledelsen på en sikret afdeling i en døgninstitution i medfør af bemyndigelse, ikke skal kunne indbringes for en højere administrativ myndighed. Det skal også gælde i forhold til afgørelser truffet af selvvejende institutioner.

Til § 4

Det foreslås, at loven skal træde i kraft den 1. januar 2022.

Til § 4

Den foreslåede bestemmelse fastsætter lovens territoriale anvendelsesområde. Efter bestemmelsen gælder loven ikke for Færøerne og Grønland.

Færøerne og Grønland har egne retsplejelove, hvorfor det ikke vil være relevant at sætte lovens § 1 i kraft for hverken Færøerne eller Grønland

Straffuldbyardelsesloven er ikke sat i kraft på Færøerne, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft med de ændringer, som de færøske forhold tilsiger. Det foreslås på den baggrund, at lovens § 2 ved kongelig anordning helt eller delvis kan sættes i kraft for Færøerne med de ændringer, som de færøske forhold tilsiger.

Straffuldbyardelsesloven kan ikke sættes i kraft for Grønland, hvor de gældende regler om fuldbyrdelse af straf findes i den grønlandske kriminallov.

Færøerne har pr. 1. marts 2010 overtaget lovgivningskompetencen på det strafferetlige område, mens der for Grønland gælder en særlig kriminallov. Derfor vil det ikke være relevant at sætte lovens § 3 i kraft for hverken Færøerne eller Grønland.

Bilag 1

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

<i>Gældende formulering</i>	<i>Lovforslaget</i>
	<p style="text-align: center;">§ 1</p> <p>I retsplejeloven jf. lovbekendtgørelse nr. 1445 af 20. september 2020, som ændret senest ved § 3 i lov nr. 1174 af 8. juni 2021, foretages følgende ændringer:</p>
<p>§ 748 a. Retten kan tillade, at sigtede deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis sigtedes tilstedeværelse i retten ikke er nødvendig. Skal sigtede afgive forklaring, finder § 192 tilsvarende anvendelse. En eventuel forsvarer skal deltage i retsmødet på samme sted som sigtede, medmindre retten finder det ubetænkeligt, at forsvareren i stedet møder frem i retten. 1. pkt. gælder ikke i de i § 760, stk. 2, og § 764, stk. 2, nævnte tilfælde.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Retten kan tillade, at forsvareren deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis det er forsvarligt og sigtede ikke deltager i retsmødet.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Retten kan tillade, at anklageren deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis betingelserne i stk. 2 er opfyldt.</p>	<p>I § 748 a indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:</p> <p style="padding-left: 2em;">»<i>Stk. 2.</i> Retten kan bestemme, at sigtede deltager i et retsmøde ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen. Stk. 1, 2.-4. pkt. finder tilsvarende anvendelse.«</p> <p style="padding-left: 2em;">Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.</p>
<p>§ 748 b. Retten kan bestemme, at en sigtet, der er undergivet vare-</p>	<p>I § 748 b indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum:</p>

<p>tægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning efter kapitel 70, deltager i et retsmøde om forlængelse af fristen for varetægtsfængslingen eller foranstaltningen ved anvendelse af telekommunikation med billede, når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder. Dette gælder ikke for retsmøder, hvor der første gang skal tages stilling til forlængelse af en varetægtsfængsling eller varetægtsfængsling i isolation ud over de frister, som er nævnt i § 768 a, stk. 1 og 2, og § 770 c, stk. 3-5, eller når kæremål behandles mundtligt efter § 767, stk. 4, og § 770 e. Skal sigtede afgive forklaring, finder § 192 tilsvarende anvendelse.</p> <p>(...)</p>	<p>»Retten kan tilsvarende træffe sådan bestemmelse, hvis der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen.«</p>
<p>§ 771. En varetægtsarrestant kan modtage besøg i det omfang, opretholdelse af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet tillader det. Politiet kan af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol. Nægter politiet besøg, skal varetægtsarrestanten underrettes herom, medmindre dommeren af hensyn til efterforskningen træffer anden bestemmelse. Varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets afslag på besøg eller krav om kontrol forelægges retten til afgørelse. Arrestanten har altid ret til ukontrolleret besøg af sin forsvarer.</p>	<p>I § 771 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:</p> <p>»Stk. 2. Stk. 1, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse, hvis der efter det om varetægtsarrestantens forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen.«</p> <p>Stk. 2 bliver herefter stk. 3.</p> <p>4. I § 771 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:</p> <p>»Stk. 3. Politiet kan modsætte sig, at en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at have tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i en verserende voldelig konflikt med en anden gruppe af personer, og at der inden for den</p>

UDKAST

<p><i>Stk. 2.</i> Når særlige omstændigheder taler derfor, kan kriminalforsorgsområdet med politiets samtykke give en varetægtsarrestant udgangstilladelse med ledsager for et kortere tidsrum.</p>	<p>gruppe, som den indsatte skønnes at have tilknytning til, som led i konflikten enten er anvendt skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller er begået brandstiftelse omfattet af straffelovens § 180, modtager besøg af personer med tilknytning til den pågældende gruppe eller en anden tilsvarende gruppe, medmindre ganske særlige grunde gør sig gældende. Stk. 1, 3.-5. pkt. finder tilsvarende anvendelse.«</p> <p>Stk. 3 bliver herefter stk. 4.</p> <p>I § 771 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:</p> <p>»<i>Stk. 4.</i> Politiet kan forlange, at besøg til en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, skal finde sted under kontrol, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet. Stk. 1, 3.-5. pkt. finder tilsvarende anvendelse.</p> <p>Stk. 4 bliver herefter stk. 5.</p>
<p>§ 772. En varetægtsarrestant har ret til at modtage og afsende breve. Politiet kan gennemse brevene inden modtagelsen eller afsendelsen. Politiet skal snarest muligt udlevere eller sende brevene, medmindre indholdet vil kunne være til skade</p>	<p>I § 772, <i>stk. 1</i>, indsættes efter »orden og sikkerhed i varetægtsfængslet«: », samt hvis indholdet giver bestemte grunde til at antage, at varetægtsarrestanten vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen«</p>

UDKAST

<p>for efterforskningen eller opretholdelse af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet. Tilbageholdes et brev, skal spørgsmålet, om tilbageholdelsen bør opretholdes, straks forelægges retten til afgørelse. Opretholdes tilbageholdelsen, skal afsenderen straks underrettes, medmindre dommeren af hensyn til efterforskningen træffer anden bestemmelse</p>	
<p>§ 777. En varetægtsarrestant kan anbringes i en anstalt for personer, der udstår fængselsstraf eller forvaring, eller i hospital m.v., jf. straffelovens §§ 68 og 69, hvis den pågældende selv, anklagemyndigheden og kriminalforsorgsområdet samtykker heri. Hvis helbredsmæssige hensyn eller hensynet til andres sikkerhed gør det påkrævet, kan retten undtagelsesvis godkende en sådan anbringelse uden arrestantens samtykke. I institutionen behandles den frivilligt overførte varetægtsarrestant efter de regler, der gælder for personer, der er anbragt dér i henhold til dom, mens den tvangsmæssigt overførte varetægtsarrestant behandles efter reglerne om varetægtsarrestanter, i det omfang hensynet til orden og sikkerhed i institutionen gør det muligt. Arrestanten må dog ikke uden retens godkendelse forlade institutionen, bortset fra de tilfælde, der er nævnt i § 771, stk. 2.</p>	<p>I § 777, <i>stk. 1</i>, ændres »§ 771, stk. 2« til: »§ 771, stk. 5«.</p>
<p>§ 854. Retten kan tillade, at tiltalte deltager i hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis tiltaltes tilstede-</p>	<p>I § 854 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke: <i>»Stk. 2.</i> Retten kan bestemme, at tiltalte deltager i retsmøder under</p>

UDKAST

<p>værelse i retten ikke er nødvendig og der alene bliver spørgsmål om bøde eller fængsel indtil 1 år, konfiskation, rettighedsfrakendelse, tvangsbøder eller erstatning.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Skal tiltalte afgive forklaring, finder reglen i § 192 tilsvarende anvendelse.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Har retten givet tilladelse som nævnt i stk. 1, skal forsvareren deltage i retsmødet på samme sted som tiltalte, medmindre retten finder det ubetænkeligt, at forsvareren i stedet møder frem i retten.</p>	<p>hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis der efter det om tiltaltes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen og når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med de pågældende retsmøder.«</p> <p>Stk. 2-3 bliver herefter stk. 3-4.</p>
<p>§ 890. (...) </p> <p><i>Stk. 2.</i> Reglerne i § 854, § 871, stk. 6, og § 878 finder ikke anvendelse i nævningsager.</p>	<p>I § 890, <i>stk. 2</i>, indsættes efter »§ 854«: », stk. 1«</p>
	<p style="text-align: center;">§ 2</p> <p>I straffuldbyrdelsesloven, jf. lovbe- kendtgørelse nr. 1333 af 9. decem- ber 2019, som ændret senest ved lov nr. 1942 af 15. december 2020, foretages følgende ændringer:</p>
<p>§ 65. Håndjern kan anvendes, hvis det er nødvendigt</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand, 2) for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse eller 3) for at hindre undvigelse. <p><i>Stk. 2.</i> Håndjern må dog ikke anvendes, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.</p> <p><i>Stk. 3.</i> Håndjern skal anvendes så skånsomt, som omstændighederne</p>	<p>I § 65 indsættes som <i>stk. 5</i>:</p> <p>»<i>Stk. 5.</i> Justitsministeren fastsætter regler om godkendelse af nye sikringsmidler. Reglerne i stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse ved anvendelsen af disse sikringsmidler.«</p>

UDKAST

<p>tillader. Der skal gennemføres lægetilsyn, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af håndjern, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.</p> <p><i>Stk. 4.</i> Justitsministeren fastsætter regler om anvendelsen af håndjern, herunder om lægetilsyn og andet tilsyn</p>	
	<p>Efter § 65 indsættes:</p> <p>»§ 65 a. Håndjern kan anvendes ved den indsattes enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester. Bestemmelsen finder ikke anvendelse ved den indsattes enkeltstående fravær til besøg af nærtstående.</p> <p><i>Stk. 2.</i> Kriminalforsørgsområdet kan træffe bestemmelse om, at en indsat i institutionen i en periode på op til 4 uger, kan ilægges håndjern ved ophold uden for cellen, hvis</p> <ol style="list-style-type: none">1) den indsatte har optrådt voldeligt over for personalet,2) den indsatte udviser en grov eller oftere gentagen utilladelig adfærd over for personalet, eller3) hvis den indsatte er tilknyttet en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, der aktuelt har begået voldelige overfald mod personalet. <p><i>Stk. 3.</i> § 65, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.«</p>
	<p style="text-align: center;">§ 3</p> <p>I straffeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1650 af 17. november 2020,</p>

UDKAST

	<p>som ændret senest ved § 1 i lov nr. 1174 af 8. juni 2021, foretages følgende ændringer:</p>
	<p>Overalt i loven ændres »i hospital for sindslidende« til: »på psykiatrisk afdeling«.</p>
	<p>Overalt i loven ændres »et hospital for sindslidende« til: »en psykiatrisk afdeling«.</p>
<p>§ 73 a. Justitsministeren kan efter forhandling med social- og integrationsministeren og ministeren for sundhed og forebyggelse fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang mv. til personer, der er anbragt i hospital for sindslidende mv. i henhold til en afgørelse truffet i medfør af §§ 68 eller 69. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler, ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed.</p>	<p>I § 73 a, stk. 1, indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum: »Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte regler om, at kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. kan delegeres til overlægen på psykiatriske afdelinger samt til lederen og lederens stedfortræder på boformer, jf. § 108 i lov om social service, der drives af kommuner, regioner og private.</p> <p>I § 73 a, stk. 1, 2. pkt., der bliver 3. pkt. indsættes efter »i den forbindelse«: »endvidere«.</p>
<p>§ 74. (...)</p> <p><i>Stk. 4.</i> Justitsministeren kan efter forhandling med social- og integrationsministeren fastsætte regler om meddelelse af tilladelse til udgang m.v. til personer, der er undergivet en foranstaltning efter stk. 1 og 2. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte, at afgørelser, der træffes i medfør af disse regler,</p>	<p>I § 74 a, stk. 4, indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum: »Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte regler om, at kompetencen til meddelelse og tilbagekaldelse af tilladelse til udgang m.v. kan delegeres til lederen eller lederens stedfortræder på sikrede afdelinger på døgninstitutioner for børn og unge, jf. § 66, stk. 1, nr. 7, i lov om social service, der drives af kommuner,</p>

UDKAST

<p>ikke kan indbringes for højere administrativ myndighed</p>	<p>regioner eller som selvejende institutioner, som kommunalbestyrelsen eller regionsrådet indgår aftale med.</p> <p>I § 74 a, stk. 4, 2. pkt., der bliver 3. pkt. indsættes efter »i den forbindelse«: »endvidere«.</p>
	<p>Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men § 2 kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne med de ændringer, som de færøske forhold tilsiger.</p>